

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ**

UNHCR
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Έρευνας
Γενεύη, Σεπτέμβριος 1998

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάστηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM THE ISLAMIC
REPUBLIC OF IRAN, Geneva September 1998

Αθήνα, Δεκέμβριος 1998

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Αγγελοπούλου 23, 115 25 Αθήνα

τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Ιράν αποτελεί σημαντική χώρα καταγωγής προσφύγων και αιτούντων άσυλο εδώ και αρκετά χρόνια. Το παρόν έγγραφο εξετάζει τους στόχους, τον προορισμό και τις αιτίες αναχώρησης των Ιρανών από τη χώρα τους.

Το πρώτο μέρος του παρόντος εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες για τις συνθήκες που επικρατούν στην χώρα καταγωγής, όπως τις επικαλούνται οι αιτούντες άσυλο όταν υποβάλλουν το αίτημά τους στην χώρα υποδοχής. Το Τμήμα Πληροφόρησης για τις Χώρες Καταγωγής του Κέντρου Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Ύπατης Αρμοστείας εργάζεται για τη σύνταξη του παρόντος εγγράφου βάσει δημόσια γνωστών πληροφοριών, αναλύσεων και σχολίων και παραπέμπει στις σχετικές πηγές.

Στο δεύτερο μέρος αναφέρονται συνοπτικά στατιστικά στοιχεία των Ιρανών προσφύγων και αιτούντων άσυλο στις κυριότερες Ευρωπαϊκές χώρες υποδοχής, περιγράφοντας τις σύγχρονες τάσεις του αριθμού και της καταγωγής των αιτούντων άσυλο καθώς και τα αποτελέσματα της εξέτασης των αιτημάτων τους. Τα στοιχεία απορρέουν από κυβερνητικές στατιστικές που διατίθενται στην Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και καταγράφονται συγκεκριμένα από το Τμήμα Στατιστικής του Οργανισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Η ΧΩΡΑ	
1.1 Βασικές Πληροφορίες	6
1.2 Εθνικοί Θεσμοί	8
Ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός	8
Η Εκτελεστική εξουσία	9
Η Νομοθετική εξουσία	9
Η Δικαστική εξουσία	9
Συνέλευση των Εμπειρογνομόνων	10
Το Ανώτατο Ειδικό Συμβούλιο	11
Το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας	11
Ένοπλες Δυνάμεις του Ιράν	12
Σώμα Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης	12
Δυνάμεις Εφαρμογής του Νόμου	13
Τα Παιδιά του Κόμματος του Θεού	13
1.3 Πρόσφατες Πολιτικές Εξελίξεις	13
1.4 Χαρακτηριστικά των Πολιτικών Ομάδων	16
Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα	17
Ένωση Αγωνιστών Κληρικών	17
Εταιρεία Αγωνιστών Κληρικών	17
Οι Υποστηρικτές της Ανοικοδόμησης του Ιράν	17
Ισλαμικό Ιρανικό Κόμμα Αλληλεγγύης	18
Εταιρεία Δυνάμεων Υποστηρικτών της Γραμμής του Ιμάμη	18
Γραφείο για την Ισλαμική Ενότητα	18
Οργάνωση Ισλαμικού Πολιτισμού και Επικοινωνίας	19
Υποστηρικτές του Κόμματος του Θεού	19
Το Απελευθερωτικό Κίνημα του Ιράν	19
Το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης	20
Λαϊκοί Πολεμιστές του Θεού	20
Αγωνιστές του Λαού	21
Κομμουνιστικό Κόμμα του Ιράν	22
Το Κομμουνιστικό Κόμμα Tudeh	22
Μαχόμενη Οργάνωση για την Ελευθερία της Εργατικής Τάξης	22
Το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν	22
Κίνημα Εθνικής Αντίστασης	23
Η Οργάνωση Kanjani Banner του Ιράν	23
Η Οργάνωση Babak Khorramdin	23
2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	
2.1 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο	24
2.2 Εθνικό Νομικό Πλαίσιο και Νομοθεσία	24
2.3 Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	24
Εξωδικαστικές Εκτελέσεις	25
Βασανιστήρια	27
Αυθαίρετη Σύλληψη και Απομόνωση	27
Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη	29
Ελευθερία Έκφρασης	29
2.4 Η Κατάσταση των Μειονοτήτων	31
Άραβες	31
Οι Baluchis	32

Οι Κούρδοι	32
2.5 Η Κατάσταση των Θρησκευτικών Μειονοτήτων	33
Μπαχάϊ	34
Χριστιανοί	35
Εβραίοι	35
Sabeans (Mandaeans)	36
Οι Σουνίτες Μουσουλμάνοι	36
Ζωροάστρες	37
2.6 Η Κατάσταση των Γυναικών	37
3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ / ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ	39

1. Η ΧΩΡΑ

1.1. Βασικές Πληροφορίες

Η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν ή *Jomhuri-ye Eslami-ye Iran* βρίσκεται στην νοτιοδυτική Ασία και συνορεύει βόρεια με την Κασπία Θάλασσα και τα Κράτη της Αρμενίας, του Αζερμπαϊτζάν και του Τουρκμενιστάν της Ομοσπονδίας Ανεξάρτητων Κρατών. Ανατολικά το Ιράν συνορεύει με το Πακιστάν και το Αφγανιστάν, δυτικά με την Τουρκία και το Ιράν και νότια βρέχεται από τον Περσικό Κόλπο και τον Κόλπο του Ομάν¹. Έχει έκταση 1,6 εκατ. μ² και αποτελείται από δύο γεωγραφικές περιοχές : ένα άγονο οροπέδιο που καλύπτεται από βάλτους και πεδιάδες και τους περιβάλλοντες ορεινούς όγκους με ποικίλη βλάστηση². Διοικητικά το Ιράν χωρίζεται σε 18 επαρχίες. Σε κάθε μια προΐσταται ένας Κυβερνήτης ή *ostandar*³.

Εκτιμάται ότι η πληθυσμός του Ιράν ανέρχεται στα 63.800.000. Οι περισσότεροι (πλέον του 61%) ζουν σε αστικές περιοχές⁴. Το 1991, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (54,7%) ήταν μεταξύ 15 και 74 ετών. Ο μέσος όρος γεννήσεων κυμαίνεται στις 33,7 γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους και το ανώτατο όριο ηλικίας για τον πληθυσμό είναι 67,82 έτη⁵. Το 1994, το ποσοστό των αναλφάβητων Ιρανών ηλικίας άνω των 15 ετών ήταν περίπου 72,1%⁶. Περίπου 6.700.000 είναι οι κάτοικοι της Τεχεράνης. Άλλες σημαντικές αστικές περιοχές είναι η Μασάντ στο βόρειο Ιράν και το Ισπαχάν στο νότο της χώρας⁷.

Εκτός από τους Πέρσες που αποτελούν ποσοστό μεγαλύτερο του 51% του Ιρανικού πληθυσμού, στο Ιράν ζουν και πολλές άλλες εθνοτικές ομάδες. Οι Αζέροι που κατοικούν κυρίως βόρειοδυτικά αποτελούν το 24% του πληθυσμού. 8% του πληθυσμού είναι Γιλάκοι και Μαζανταράνι. Οι Κούρδοι (7%) διαφοροποιούνται από τους Πέρσες στην θρησκεία, στο παρουσιαστικό και στη γλώσσα και ζουν κυρίως στην οροσειρά Ζάγκρος, ενώ οι Άραβες (3%) ζουν κοντά στον Περσικό Κόλπο στα σύνορα με το Ιράκ. Οι Λούρ, που ζουν επίσης στο νότο της χώρας αποτελούν το 2% του πληθυσμού. Το ίδιο ποσοστό αποτελούν οι Μπαλούχοι και οι Τουρκμάνοι. Οι υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες αποτελούν το εναπομείναν 1%⁸.

Η Περσική (Φαρσί) είναι μια «ινδοαριανική γλώσσα, που μοιάζει με τις γλώσσες της Δυτικής Ευρώπης» και είναι η επίσημη γλώσσα της χώρας. Ομιλείται από το 58% του πληθυσμού⁹. Άλλες γλώσσες που μιλούνται είναι κάποιες τουρκικές διάλεκτοι (26%), Ινδο-ιρανικές γλώσσες, όπως η Κουρδική (9%), η Λούρι (2%), η Μπαλουχική (1%) καθώς και η Αραβική (1%) και η Τουρκική (1%). Η αγγλική και η γαλλική γλώσσα ομιλούνται από τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις¹⁰.

Όπως ορίζεται στο Σύνταγμα του 1979 ο Ισλαμισμός του δόγματος Τζαφάρι (Σιιτισμός) είναι η επίσημη θρησκεία του Ιράν. Το Σύνταγμα αναγνωρίζει και άλλα Ισλαμικά δόγματα¹¹. Η πλειοψηφία των Περσών και των Αζέρων είναι Μουσουλμάνοι Σιίτες (89%), ενώ άλλες εθνοτικές ομάδες είναι Σουνίτες (10%)¹². Οι Χριστιανοί, οι Εβραίοι και οι Ζωροάστρες αποτελούν το υπόλοιπο 1% του πληθυσμού και είναι επίσημα αναγνωρισμένοι ως θρησκευτικές μειονότητες. Περί-

¹ NetIran, 10/1997.

² Regional Surveys of the World, 1998, 441.

³ Europa World Yearbook 1998, 1998, 1725 – NetIran, 10/1997.

⁴ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 19.

⁵ NetIran, 10/1997 – Britannica Book of the Year, 1998, 624.

⁶ Britannica Book of the Year, 1998, 624.

⁷ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 3

⁸ NetIran, 10/1997 – Encyclopedia of the Third World, 1992, 869.

⁹ Regional Surveys of the World, 1998, 442 – World Factbook 1997, 3/1997.

¹⁰ Regional Surveys of the World, 1998, 442 – World Factbook 1997, 3/1998 – Encyclopedia of the Third World, 1992, 869.

¹¹ Regional Surveys of the World, 1998, 502.

¹² Ibid. – NetIran, 10/1997.

που 300.000 Ιρανοί είναι Μπαχαΐ, θρησκεία που έχει τις ρίζες της στο Ιράν¹³. Όμως ο Μπαχαΐσμός είχε ήδη απαγορευθεί από το 1983.¹⁴

Ο φυσικός πλούτος του Ιράν είναι το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και κάποια αποθέματα σε μεταλλεύματα¹⁵. Το ποσοστό ανάπτυξης του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος είναι 5,9% και το κατά κεφαλή εισόδημα εκτιμάται σε 1.500 \$¹⁶. Η ανεργία ανέρχεται στο 30%¹⁷. Οι σημαντικότερες βιομηχανίες του Ιράν είναι οι πετροχημικές, η υφαντουργία, το τσιμέντο και τα οικοδομικά υλικά, βιομηχανίες παραγωγής τροφίμων και κατασκευής μεταλλευμάτων. Τα σημαντικότερα αγροτικά προϊόντα είναι το σιτάρι, το ρύζι, η ζάχαρη, τα τεύτλα, τα φρούτα, οι ξηροί καρποί, το βαμβάκι, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το μαλλί και το χαβιάρι¹⁸. Τα κυριότερα εξαγωγικά προϊόντα του Ιράν είναι το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο (80%). Το Ιράν εισάγει κυρίως ακατέργαστες πρώτες ύλες και ημιπεξεργασμένα αγαθά¹⁹.

Με την απομάκρυνση του τελευταίου Ιρανού Σάχη (ή μονάρχη) το 1979 μετά από χρόνια λαϊκής δυσaréσκειας για τις φτωχές οικονομικές δυνηθές και την αυξανόμενη δυτική παρουσία στην Ιρανική κοινωνία, ο Αγιατολλάχ Ρουχολάχ Χομεϊνί επέστρεψε από τη Γαλλία, όπου βρισκόταν εξόριστος με στόχο να ιδρύσει μια θεοκρατική δημοκρατία, διεπόμενη από Ισλαμικές αρχές²⁰. Η Ισλαμική Δημοκρατία ανακηρύχθηκε τον Απρίλιο του 1979. Το ύπατο αξίωμα της εκτελεστικής εξουσίας κατέχει ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός ή ο *Vali-e Faqih* (που αρχικά ήταν ο Χομεϊνί), που άρχισε να εφαρμόζει τους Μουσουλμανικούς κώδικες και να καταστέλλει κάθε δυτική επιρροή²¹. Στα χρόνια που έπονται της επανάστασης, έντονες και εμφανείς είναι οι διαφωνίες στην Κυβέρνηση μεταξύ των παραδοσιακών στοιχείων του κλήρου και των ριζοσπαστικών τεχνοκρατών²².

Ο πρώτος Πρόεδρος του νέου καθεστώτος ήταν ο Αμπντουλχασάν Μπάνι Σάντρ, που ανέλαβε τα καθήκοντά του τον Ιανουάριο του 1980 για να εκδιωχθεί ένα χρόνο αργότερα, λόγω της αντίθεσής του με τον συντηρητικό πρωθυπουργό και το ισχυρότατο Ισλαμικό Δημοκρατικό Κόμμα, που πρόσκειται στον Αγιατολλάχ Χομεϊνί²³. Ο αντίπαλος του Μπάνι Σάντρ, ο Μοχάμαντ Αλί Ρατζάϊ τον διαδέχθηκε στην προεδρία, αλλά δολοφονήθηκε μαζί με τον νέο πρωθυπουργό Μοχάμαντ Τζαβάντ Μπαχονάρ σε βομβιστική ενέργεια που την ευθύνη της ανέλαβε το κόμμα *Mujahidin-e-Khalq*, η κυριότερη αντικυβερνητική ομάδα της αντιπολίτευσης²⁴. Το Φθινόπωρο του 1981 ο Αγιατολλάχ Χομεϊνί, η ηγετική φυσιογνωμία του Ισλαμικού Δημοκρατικού Κόμματος, εξελέγη Πρόεδρος και ο Μιρ Χοσεϊν Μουσαβί διορίστηκε πρωθυπουργός. Και οι δύο παρέμειναν στην εξουσία έως το θάνατο του Αγιατολλάχ Χομεϊνί, το 1989²⁵.

Κατά τη διάρκεια διακυβέρνησης της χώρας από τον Αγιατολλάχ Χομεϊνί, το Ιράν ενεπλάκη σε πόλεμο με το Ιράκ που ξέσπασε τον Σεπτέμβριο του 1980 με επίθεση στην Ιρανική επικράτεια με αφορμή αμφισβήτηση κυριαρχικών δικαιωμάτων στον αγωγό του Σάτ Ελ Αράμπ²⁶. Το Ιράν

¹³ Regional Surveys of the World, 1998, 502.

¹⁴ Encyclopedia of the Third World, 1992, 870.

¹⁵ US DOS Background Notes, 1994.

¹⁶ NetIran, 10/1997 - US DOS Background Notes, 1994.

¹⁷ NetIran, 10/1997.

¹⁸ US DOS Background Notes, 1994.

¹⁹ EIU Country Report, 2^ο Τετράμηνο 1998 – Middle East Report, Καλοκαίρι 1998.

²⁰ Europa World Yearbook, 1998, 1720.

²¹ Regional Surveys of the World, 1998, 448 – Encyclopedia Britannica, 1988, 376.

²² Regional Surveys of the World, 1998, 449.

²³ Regional Surveys of the World, 1998, 448.

²⁴ Encyclopedia of the Third World, 1992, 871.

²⁵ Regional Surveys of the World, 1998, 448-449.

²⁶ Europa World Yearbook, 1998, 1720.

απεδέχθη το ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών για παύση του πυρός και έτσι ο πόλεμος τελείωσε τον Αύγουστο του 1988²⁷.

Ο Αγιατολλάχ Χομείνι απεβίωσε τον Ιούνιο του 1989 και τον διαδέχθηκε ο πρώην Πρόεδρος Σαϊντ Αλί Χαμενεϊ, που διορίστηκε από τη Συνέλευση των Εμπειρογνημόνων στο αξίωμα του Ηγέτη ή *Rahbar*²⁸. Το Σύνταγμα του 1979 αναθεωρήθηκε, καταργώντας το αξίωμα του πρωθυπουργού και διευρύνοντας τις εξουσίες της Εκτελεστικής εξουσίας²⁹. Ο πρώην εκπρόσωπος του Κοινοβουλίου, ο Αλί Ακμπάρ Χασεμί Ραφσατζανί εξελέγη Πρόεδρος τον Αύγουστο του 1989 με ποσοστό 95,9%³⁰. Η κυβέρνηση του Ραφσατζανί «θεωρείται γενικά ως ισορροπημένη συμμαχία των συντηρητικών, των μεταρρυθμιστών και των τεχνοκρατών» και εφαρμόζει πρόγραμμα σταδιακών οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων³¹. Τον Ιούνιο του 1993 ο Πρόεδρος Ραφσατζανί επανεξελέγη με χαμηλότερο ποσοστό (63,2%), που αποδεικνύει την έλλειψη λαϊκής στήριξής του³².

Τον Μάιο του 1997, ο Khatemi, ο πλέον μετριοπαθής από τους τέσσερις υποψηφίους που ενέκρινε το Συμβούλιο των Φρουρών από τους 238 που προτάθηκαν, εξελέγη πρόεδρος λαμβάνοντας το 69% των ψήφων του 91% του εκλογικού σώματος³³. Κυριότεροι υποστηρικτές τους οι γυναίκες και η νεολαία, που πλέζονταν ιδιαίτερα με τον εξαιρετικά αυστηρό Ισλαμικό Κώδικα Ενδυμασίας και την σφιχτή οικονομική πολιτική. Έτσι προσελκύστηκαν από την υπόσχεση για πολιτικές αλλαγές³⁴. Ο Khatemi είναι κληρικός, και υποστηρίζεται ότι «στόχος του είναι η φιλελευθροποίηση στο πλαίσιο του Συντάγματος και του Ισλαμικού καθεστώτος»³⁵. Ένα χρόνο μετά την ανάληψη της εξουσίας είναι ιδιαίτερα δημοφιλής³⁶. Πιστεύει στην επαναστατική πολιτική του Ιράν και επιφέρει « θεμελιώδεις αλλαγές στην γνώμη του λαού», προκαλώντας «μη ανατρέψιμη πολιτική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη»³⁷, ενώ ο εθνικός τύπος επικροτεί τις προσπάθειές του για θεσμοποίηση του κράτους δικαίου και για πολιτική μεταρρύθμιση³⁸.

1.2 Εθνικοί Θεσμοί

Ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός

Η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν περιγράφεται ως θρησκευτικό καθεστώς, όπου όλες οι εξουσίες ασκούνται από τον κλήρο³⁹. Συνταγματικά, ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός ή ο Ανώτατος Νομικός – *Vali-e Faqih* – είναι υπεράνω της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας της χώρας. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Συντάγματος « όλες οι διατάξεις νόμου και οι κανονισμοί, αστικοί, ποινικοί, διοικητικοί, πολιτισμικοί, στρατιωτικοί ή πολιτικοί πρέπει να βασίζονται στις Ισλαμικές Αρχές»⁴⁰. Αυτή η αρχή εμφανίζεται και σε άλλα άρθρα του Συντάγματος καθώς και

²⁷ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 5.

²⁸ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 5.

²⁹ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 6.

³⁰ Europa World Yearbook, 1998, 1722.

³¹ Europa World Yearbook, 1998, 1722 - EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 5.

³² Regional Surveys of the World, 1998, 456.

³³ Regional Surveys of the World, 1998, 456 – Britannica Book of the Year, 1998, 440 – Baktiari, B., 24.2.1998 – Amnesty International, 4.8.1997 – Kian – Thiebaut, A., 1/1998.

³⁴ Britannica Book of the Year, 1998, 440 – Middle East Report, Καλοκαίρι 1998 – IRNA, 3.8.1998.

³⁵ The Economist, 30.5.1998.

³⁶ Britannica Book of the Year, 1998, 440 – Middle East Report, Καλοκαίρι 1998 – IRNA, 3.8.1998.

³⁷ Lyons, J., 9-15/8/1998.

³⁸ Lyons, J., 9-15/8/1998 – IRNA, 3.8.1998.

³⁹ Lawyers Committee for Human Rights, 1/1997.

⁴⁰ Ibid.

σε άλλους νόμους και κανονισμούς⁴¹. Το 1989, με την αναθεώρηση του Συντάγματος έπαυσε να αποτελεί ο πνευματικός αρχηγός την ανώτατη θεολογική αρχή⁴².

Ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός – *Vali-e Faqih* – υιοθετεί και εφαρμόζει την πολιτική και διορίζει ή προτείνει διάφορους κυβερνητικούς αξιωματούχους, συμπεριλαμβανομένων και των αξιωματούχων της δικαστικής εξουσίας. Είναι επίσης Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων⁴³. Στη Συνέλευση των Εμπειρογνομόνων, ένα σώμα που εκλέγεται με άμεση λαϊκή ψηφοφορία, ανήκει η δικαιοδοσία επιλογής του Ανωτάτου Πνευματικού Αρχηγού⁴⁴. Ο πρώην πρόεδρος Χαμενεί είναι ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός του Ιράν μετά το θάνατο του Χομεϊνί το 1989⁴⁵.

Η Εκτελεστική εξουσία

Το Σύνταγμα του 1989 καταργεί το αξίωμα του πρωθυπουργού και ο Πρόεδρος της χώρας προϊστάται της Διοίκησης. Ο Πρόεδρος εκλέγεται « άμεσα από το ενήλικο εκλογικό σώμα και η θητεία του είναι τετραετής»⁴⁶. Ο Αρχηγός του Κράτους « διορίζει και επιβλέπει το Υπουργικό Συμβούλιο (υπουργούς), συντονίζει τις κυβερνητικές αποφάσεις και επιλέγει τις κυβερνητικές πολιτικές» που πρέπει να επικυρωθούν νομοθετικά⁴⁷. Το Σύνταγμα ορίζει ότι ο Πρόεδρος πρέπει να είναι Μουσουλμάνος Σιίτης, αποκλείοντας έτσι την εκλογή στο αξίωμα αυτό μελών των θρησκευτικών μειονοτήτων. Η πρόσβαση στο αξίωμα του Προέδρου απαγορεύεται και στις γυναίκες⁴⁸. Ο Υπουργός Εσωτερικών ελέγχει την Εθνική Αστυνομία και έχει την εξουσία να επιτρέπει την δημιουργία πολιτικών κομμάτων⁴⁹.

Η Νομοθετική Εξουσία

Περιλαμβάνει δύο σημαντικές θεσμούς : την Εθνική Συνέλευση ή Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Φρουρών. Η Εθνική Συνέλευση ή *Majlis-e Shora-ye Islamic* (Ισλαμική Συμβουλευτική Συνέλευση) αποτελείται από 270 μέλη που εκλέγονται με άμεση και μυστική ψηφοφορία⁵⁰. Η θητεία τους είναι 4ετής. Αν και τα πολιτικά κόμματα δεν παίζουν ρόλο στο Ιρανικό Κοινοβούλιο, τα επίσημα αναγνωρισμένα πολιτικά κόμματα προτείνουν τους υποψηφίους του Κοινοβουλίου⁵¹. Οι εκλογές για την 5^η Βουλή έλαβαν χώρα τον Μάρτιο του 1996 και κατέληξαν σε απώλεια της πλειοψηφίας του συντηρητικού κλήρου⁵². Ο «σκληροπυρηνικός» εκπρόσωπος του Κοινοβουλίου, ο Αλί Ακμπάρ Νατέκ Νουρί υπερίσχυσε υποψηφίου που υποστηριζόταν από τον μεταρρυθμιστή Πρόεδρο Mohammed Khatemi , όταν επανεξελέγη σε αυτό το αξίωμα για τρίτη φορά τον Ιούνιο του 1998⁵³.

Οι Ισλαμικές αρχές δεν ορίζονται ούτε από το Σύνταγμα ούτε από άλλα νομικά κείμενα, αλλά καθορίζονται από το 12μελές Συμβούλιο των Φρουρών ή *Shora-ye Negahban-e Qanun-e As-sassi*⁵⁴. Οι έξη κληρικοί δικηγόροι του 12μελούς Συμβουλίου των Φρουρών επιλέγονται από τον Ανώτατο Πνευματικό Αρχηγό. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο διορίζει τους υπόλοιπους έξη νομικούς του Συμβουλίου των Φρουρών αφού πρώτα η επιλογή του επικυρωθεί από το Κοινοβού-

⁴¹ Ibid.

⁴² NetIran, 1996.

⁴³ Hassan-Yari, H., 24.2.1998 – EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 6.

⁴⁴ Middle East Monitor, 7/1998.

⁴⁵ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 5.

⁴⁶ EIU Country Report, 2^ο Τετράμηνο του 1998, 4 – Europa World Yearbook, 1998, 1725.

⁴⁷ US DOS Background Notes, 1994.

⁴⁸ HRW / Middle East, 5/1997.

⁴⁹ Middle East Monitor, 7/1998 – NetIran, 1996.

⁵⁰ NetIran, 1996.

⁵¹ EIU Country Report, 2^ο Τετράμηνο του 1998, 4.

⁵² Regional Surveys of the World, 1998, 500 – EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 5.

⁵³ BBC News, 1.6.1998 – EIU Country Report, 2^ο Τετράμηνο του 1998, 4.

⁵⁴ Lawyers Committee for Human Rights, 1/1997, 27 – NetIran, 1996.

λιο⁵⁵. Η θητεία των μελών του Συμβουλίου είναι βιαιή⁵⁶. Τα άρθρα 91-99 του Συντάγματος ορίζουν ότι το Συμβούλιο πρέπει να εγγυάται το σεβασμό του Ισλαμικού κανόνα και του Συντάγματος αναθερώντας, και είτε εγκρίνοντας είτε απορρίπτοντας τους νόμους που ψηφίζει το Κοινοβούλιο⁵⁷. Τα μέλη του Συμβουλίου «επιλέγουν και ορίζουν τους υποψηφίους για τις εκλογές [...] και ερμηνεύουν τις προϋποθέσεις για την υποψηφιότητα», λειτουργία που αντιμάχεται με σφοδρότητα ο Πρόεδρος Khatemi⁵⁸. Σήμερα, το Συμβούλιο αποτελείται από συντηρητικούς κληρικούς και Φρουρούς της Επανάστασης, στους οποίους συγκαταλέγεται και ο Αχμάν Τζανατί, που λέγεται ότι «είναι αποφασισμένος να κρατήσει τον κλήρο υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης και να προλάβει κάθε συμβιβασμό που θα πλήξει την επανάσταση»⁵⁹.

Η Δικαστική εξουσία

Επικεφαλής της δικαστικής εξουσίας είναι ο Αγιατολλάχ Γαζντί, που λέγεται ότι είναι «σκληροπυρηνικός». Διορίζεται άμεσα από τον Ανώτατο Πνευματικό Αρχηγό, τον Αγιατολλάχ Χαμενεί⁶⁰. Ο Αγιατολλάχ Γαζντί είναι πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του τετραμελούς Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, που είναι αρμόδια για τον «έλεγχο της εφαρμογής όλων των νόμων και για την υιοθέτηση της δικαστικής και νομικής πολιτικής»⁶¹.

Το δικαστικό σύστημα του Ιράν περιλαμβάνει τέσσερις τύπους δικαστηρίων : τα τακτικά δικαστήρια εκδικάζουν ποινικές και αστικές υποθέσεις, ενώ τα εκκλησιαστικά δικαστήρια εκδικάζουν και τιμωρούν «αδικήματα του κλήρου». Τα Επαναστατικά δικαστήρια εκδικάζουν «αδικήματα τρομοκρατίας και αδικήματα που προσβάλλουν την εθνική ασφάλεια». Τέλος στα δικαστήρια της Διοικητικής Δικαιοσύνης ανήκει η «δικαιοδοσία έρευνας κάθε καταγγελίας ή αντίρρησης των πολιτών για τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, τα όργανα και τα νομικά πρόσωπα»⁶².

Σύμφωνα με το άρθρο 163 του Συντάγματος, η εφαρμογή των θρησκευτικών αρχών καθορίζει την ποιότητα και τις προϋποθέσεις κατάληψης του αξιώματος του δικαστή⁶³. Επίσης το άρθρο του 167 του Συντάγματος ορίζει ότι «ελλείψει κωδικοποιημένων διατάξεων νόμου, η δικαστική κρίση πρέπει να στηρίζεται στις Ισλαμικές πηγές που προκύπτουν από την αυθεντική επίσημη νομική άποψη νομικού εμπειρογνώμονα – *fatwa*⁶⁴ ». Αναφέρεται ότι υπάρχουν «πολλές δικαστικές αποφάσεις, θανατικές ποινές, ειδικά σε βάρος πολιτικών κρατούμενων και κρατούμενων συνείδησης που βασίζονται σε ... απόψεις θρησκευτικές και όχι στην κωδικοποιημένη νομοθεσία»⁶⁵.

Η Συνέλευση Εμπειρογνομώνων

Αποτελούμενη από 83 υψηλόβαθμους κληρικούς, η Συνέλευση Εμπειρογνομώνων ή *Majlis-e Khobregan* συνέρχεται σε ετήσιες συναντήσεις « είτε για να επικυρώσει τον διορισμό του Πνευματικού Αρχηγού είτε για να τον καθαιρέσει από το αξίωμά του είτε για να διορίσει τον νέο ή να ιδρύσει την Επιτροπή Αρχηγίας»⁶⁶. Τα μέλη της Συνέλευσης εκλέγονται από το λαό και η θη-

⁵⁵ Encyclopedia of the Third World, 1992, 871.

⁵⁶ NetIran, 1996.

⁵⁷ NetIran, 1996.

⁵⁸ Baktiari, B., 24.2.1998 – Middle East Report, Καλοκαίρι 1998.

⁵⁹ Middle East Monitor, 7/1998 – Middle East Report, Καλοκαίρι 1998 – Wright, R., Καλοκαίρι 1998

⁶⁰ BBC News, 5.4.1998.

⁶¹ US DOS Background Notes, 1994.

⁶² NetIran, 1993.

⁶³ Lawyers Committee for Human Rigts, 1/1997, 28.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Middle East International, 22.5.1998 – NetIran, 1993.

τεία τους είναι δετής⁶⁷. Οι εκλογές για την δεύτερη Συνέλευση διεξήχθησαν τον Οκτώβριο του 1990 και τον Φεβρουάριο του 1998, η Συνέλευση επικύρωσε την επιλογή του Αγιατολλάχ Χαμενεϊ ως Ανώτατου Πνευματικού Αρχηγού⁶⁸. Οι επόμενες εκλογές για την ανάδειξη της Συνέλευσης των Εμπειρογνομώνων προγραμματίζεται να διεξαχθούν στις 23 Οκτωβρίου 1998⁶⁹.

Το Ανώτατο Ειδικό Συμβούλιο

Ο Αγιατολλάχ Χομεϊνί ίδρυσε το Ανώτατο Ειδικό Συμβούλιο ή *Majma-e-Tashkhis-e Maslahat-e Nezam* τον Φεβρουάριο του 1988 προκειμένου να επιλύει με τη μέθοδο της διαιτησίας τις διαφορές που προκύπτουν μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Φρουρών⁷⁰. Όπως ορίζεται στο άρθρο 12 του αναθεωρημένου Συντάγματος, το Ανώτατο Ειδικό Συμβούλιο :

Θα συνέρχεται με εντολή του Αρχηγού ... σε περιπτώσεις όπου το Συμβούλιο των Φρουρών διαπιστώνει ότι η έγκριση του Κοινοβουλίου για κάποιο ζήτημα είναι αντίθετη με τις αρχές του θρησκευτικού νόμου (*Sharia*) ή του Συντάγματος, και το Κοινοβούλιο ... αδυνατεί να ικανοποιήσει το Συμβούλιο των Φρουρών...⁷¹

Τα μέλη του Συμβουλίου είναι επτά κυβερνητικοί αξιωματούχοι και οι έξη κληρικοί δικηγόροι του Συμβουλίου των Φρουρών⁷². Στο Συμβούλιο προεδρεύει ο πρώην πρόεδρος Χασεμί Ραφσαντζανί⁷³.

Το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας

Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας είναι ο Πρόεδρος του Κράτους. Ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1989 για να « συντονίζει την άμυνα και τις εθνικές πολιτικές άμυνας, το πολιτικό πρόγραμμα και τις εκθέσεις των μυστικών υπηρεσιών, καθώς και τις κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές δραστηριότητες που αφορούν στην άμυνα και στην ασφάλεια»⁷⁴. Στο Συμβούλιο μετέχουν δύο εκπρόσωποι του Ανώτατου Πνευματικού Αρχηγού, ο Εκπρόσωπος του Κοινοβουλίου, ο Αρχηγός της Δικαστικής Εξουσίας, ο Αρχηγός του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου των Ενόπλων Δυνάμεων, ο Υπουργός Εξωτερικών, ο Υπουργός Εσωτερικών, ο Υπουργός Πληροφόρησης και αντιπρόσωποι του Στρατού και των Φρουρών της Επανάστασης⁷⁵. Ως αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων ο Αγιατολλάχ Χαμενεϊ προεδρεύει του Συμβουλίου⁷⁶. Πρόσφατα διορίστηκε σε ανώτατη θέση στο Συμβούλιο ένας υποστηρικτής του προέδρου Khatemi, ο Υπουργός Εσωτερικών Αμπτολβαχέντ Λάρι⁷⁷.

Η άμυνα και οι δυνάμεις ασφαλείας του Ιράν διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες : τακτικός στρατός, πολιτοφυλακή και ειδικές ένοπλες δυνάμεις και υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου. Ο τακτικός στρατός περιλαμβάνει τον Στρατό, την Αεροπορία και το Ναυτικό που προστατεύουν «την ακεραιότητα της επικράτειας του Ιράν»⁷⁸. Στις ειδικές ένοπλες δυνάμεις συγκαταλέγονται : το Σώμα Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης (ή *Pasdaran-e Enghelab-e Islami*) και το Κίνημα των Καταπιεσμένων (ή *Basijis-e Mostrazafan*) που υπερασπίζονται την Ισλαμική Επανάσταση της χώ-

⁶⁷ NetIran, 1993.

⁶⁸ Regional Surveys of the World, 1998, 500.

⁶⁹ Reuters, 16.8.1998 – Foreign Report, 25.6.1998.

⁷⁰ NetIran, 1997.

⁷¹ Ibid.

⁷² Regional Surveys of the World, 1998, 500.

⁷³ EIU Country Profile 1998-1999, 1998,8.

⁷⁴ Regional Surveys of the World, 1998, 500.

⁷⁵ NetIran, 1997.

⁷⁶ Regional Surveys of the World, 1998, 507.

⁷⁷ Lyons, J., 9-15/8/1998.

⁷⁸ Hassan Yari, H., 24.2.1998.

ρας και την προστατεύουν από τις ξένες δυνάμεις⁷⁹. Οι δυνάμεις εφαρμογής του νόμου του Ιράν, ή *Nirouhay-e Entezami* είναι επιφορτισμένες με τη διατήρηση της ασφάλειας της χώρας⁸⁰. Ειδικό σώμα ενόπλων ομάδων που είναι συνεχώς σε ετοιμότητα, υποστηριζόμενες από το συντηρητικό κλήρο, καταστέλλει τις αντικυβερνητικές δραστηριότητες με στόχο την τήρηση της εθνικής ασφάλειας του Ιράν⁸¹.

Ένοπλες Δυνάμεις του Ιράν

Αποτελείται από 400.000 άντρες. Στο στρατό υπηρετούν 345.000 στρατεύσιμοι και έφεδροι. Ο στρατός διαιρείται σε τέσσερις μεραρχίες όπλων και επτά μεραρχίες πεζικού. Περιλαμβάνει επίσης και μια ταξιαρχία αεροστρατιωτών. Το ναυτικό αποτελείται από 18.000 ναύτες, από τους οποίους οι 2000 είναι πεζοναύτες. Στην Αεροπορία του Ιράν υπηρετούν 30.000 άντρες⁸². Εκτιμάται ότι το Ιράν δαπανά για αμυντικές ανάγκες το 2,6% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος του⁸³.

Σώμα Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης

Σώμα που ιδρύθηκε μετά την επανάσταση του 1979 και το πόλεμο με το Ιράκ (1980-1988) το Σώμα Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης λέγεται ότι επηρεάζει και ελέγχει όλες τις γειτονικές κάθε πόλης και χωριού μέσω ενός ευρέως δικτύου παραστρατιωτικών εθελοντών⁸⁴. Ιδρύθηκε από τον Αγιατολλάχ Χομεϊνί, που όπλισε το Σώμα αυτό με «την ευθύνη προστασίας της επανάστασης». Στηρίζεται παραδοσιακά στον «ιδεολογικό ρητορικό και θρησκευτικό και επαναστατικό ζήλο και στην έννοια της πάλης των τάξεων⁸⁵.

Οι δυνάμεις εδάφους ανέρχονται στα 100.000 άτομα, ενώ οι ναυτικές δυνάμεις στα 20.000⁸⁶. Το ναυτικό που ανήκει στο Σώμα αυτό υποστηρίζεται ότι είναι «το πλέον δραστήριο στην περιοχή του Περσικού Κόλπου»⁸⁷. Τα διοικητικά θέματα που αφορούν το Σώμα ρυθμίζονται από τον Υπουργό των *Pasdaran* που εποπτεύει επίσης και τους *Basijis* που λειτουργούν και ως Διεύθυνση Πληροφοριών⁸⁸. Ο Διοικητής των *Pasdaran* ο στρατηγός Γαχιά Σαφαβί, πρόσφατα κατέκρινε το πρόγραμμα φιλελευθεροποίησης⁸⁹ του προέδρου Khatemi. Οι ανώτατοι αξιωματούχοι των *Pasdaran* υποστηρίζουν τον συντηρητικό κλήρο του Ιράν⁹⁰.

Οι *Basijis* που υπάγονται στους Φρουρούς της Επανάστασης ήσαν αρμόδιοι για την «επιστάτευση των εθελοντών στην διάρκεια του πολέμου, για την πολιτική αεράμυνα και την διανομή τροφίμων» κατά τη διάρκεια του πολέμου με το Ιράκ⁹¹. Σήμερα αναζητούν τα μέλη τους κυρίως στην νεολαία της χώρας και δραστηριοποιούνται σε δημόσιους χώρους, όπως στα τζαμιά, στα σχολεία και στα εργοστάσια⁹². «Επιβλέπουν την εφαρμογή του βέλου – *hajib* – από τις γυναίκες [και] την συνοδεία τους από «νόμιμο» άρρενα κηδεμόνα ... [όπως] το σύζυγό τους, τον πατέρα τους ή τον αδερφό τους»⁹³. Οι *Basijis* κινητοποιούνται και επιστρατεύονται πολύ γρήγορα εφόσον

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148.

⁸² Country Profile 1998-1999, 1998, 11-12.

⁸³ Britannica Book of the Year, 1998, 624.

⁸⁴ Middle East International, 8.5.1998.

⁸⁵ Middle East International, 8.5.1998 – US Library of Congress, 12/1987.

⁸⁶ EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 12.

⁸⁷ Hassan – Yari, H., 24.2.1998.

⁸⁸ Hassan – Yari, H., 24.2.1998.

⁸⁹ Middle East International, 8.5.1998.

⁹⁰ Middle East Report, Καλοκαίρι 1998.

⁹¹ Hassan – Yari, H., 24.2.1998 EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 12.

⁹² Agence France Presse, 12.3.1998.

⁹³ Middle East Report, Καλοκαίρι 1998.

αυτό είναι απαραίτητο και τα μέλη τους μπορεί να αριθμούν ως και 5.000.000. Εκτιμάται ότι σήμερα τα μέλη τους είναι πολλές εκατοντάδες χιλιάδων⁹⁴. Ο Μουχάμεντ Αλί Ραχμανί είναι σήμερα ο Διοικητής τους⁹⁵.

Δυνάμεις Εφαρμογής του Νόμου

Το 1990, το Ισλαμικό καθεώς αποφάσισε να συγχωνεύσει τις Επαναστατικές Επιτροπές ή *Komiteh' haay-e Enqelaab*, την Εθνική Αστυνομία και την Χωροφυλακή σε ένα σώμα αποκαλούμενο *Nirouhay-e Entezami*⁹⁶. Συνταγματικά αυτό το σώμα ελέγχεται από τον Ανώτατο Πνευματικό Αρχηγό, τον Αγιατολλάχ Χαμενεΐ που στην συνέχεια μεταβίβασε τις αρμοδιότητες άσκησης αυτής της εξουσίας στον Υπουργό Εσωτερικών⁹⁷.

Τα Παιδιά του Κόμματος του Θεού / Children of the Party of God / Hezbollahis

Οι Ιρανοί που υποστηρίζουν με σθένος την επανάσταση, την αυστηρή εφαρμογή των Ισλαμικών κωδίκων συμπεριφοράς και τον κυρίαρχο ρόλο της θρησκείας στην Ιρανική κοινωνία αποκαλούνται *hezbollahis*⁹⁸. Υπηρετούν ως Φρουροί της Επανάστασης, εθελοντικά, σε ενώσεις / ομάδες προσώπων που σχετίζονται με τα τζαμιά και με το προσωπικό των Αγιατολλάχ⁹⁹. Οι οργανωμένες στρατευμένες συμμορίες τους δρουν ως ομάδες ή αγωνιστές του δρόμου και λέγεται ότι υποστηρίζονται από το φονταμενταλιστικό κλήρο για να διαταράσσουν τις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις ή για να διαλύουν λαϊκές οργανώσεις της αντιπολίτευσης¹⁰⁰. Υποστηρίζουν ότι είναι οπαδοί του Αγιατολλάχ Χομεϊνί και γενικά ενεργούν χωρίς σημαντικούς αστυνομικούς περιορισμούς ή φόβο δίωξης¹⁰¹.

1.3 Πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις

Η διακυβέρνηση της χώρας από τον πρόεδρο Khatemi περιγράφεται ως προοδευτική, βασιζόμενη στη συμμαχία των αριστερών Ισλαμιστών, των ανώτατων τεχνοκρατών και των στοιχείων του ιδιωτικού τομέα. Επηρέασε ιδιαίτερα τον συντηρητικό κλήρο, που λέγεται ότι κατέχει θέσεις επιρροής στη Δημόσια Διοίκηση, στη Δικαστική εξουσία, στα ΜΜΕ, στις δυνάμεις ασφαλείας, όπως είναι οι Φρουροί της Επανάστασης¹⁰². Υποστηρίζεται ότι του συντηρητικού κλήρου ηγείται ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός, ο Αγιατολλάχ Χαμενεΐ ενώ οι μεταρρυθμιστές καθοδηγούνται από τον ίδιο τον Πρόεδρο¹⁰³. Οι διαφορές τους επικεντρώνονται στην νομιμότητα της αρχής του «Κανόνα του Ανώτατου Δικαστή / Νομικού» (*Velayat-e Faqih*), που αποτελεί τη βάση της Ισλαμικής Θεοκρατίας στο Ιράν ή με άλλα λόγια στην προτεραιότητα μεταξύ του Ισλάμ και της λαϊκής δημοκρατίας¹⁰⁴.

Οι υποστηρικτές του προέδρου Khatemi όχι μόνον αμφισβητούν τη θεόσταλη νομιμότητα και τις ευρείες εξουσίες του Ανώτατου Πνευματικού Αρχηγού, αλλά θα επιθυμούσαν να εκλέγεται αυτός απευθείας από το λαό, που θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πηγή εξουσίας άμεσα εκπροσωπούμενη στο Κοινοβούλιο¹⁰⁵. Αναφέρεται ότι καλούν τον πρόεδρο Khatemi να «αναλάβει

⁹⁴ Agence France Presse, 12.3.1998.

⁹⁵ Regional Surveys of the World, 1998, 507.

⁹⁶ Hassan-Yari, H., 24.2.1998.

⁹⁷ BBC News, 5.4.1998 – Hassan-Yari, H., 24.2.1998.

⁹⁸ Regional Surveys of the World, 1998, 449 – US Library of Congress, 12/1987.

⁹⁹ US Library of Congress, 12/1987.

¹⁰⁰ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148 - US Library of Congress, 12/1987.

¹⁰¹ Human Rights Watch / Middle East, 8/1993.

¹⁰² EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 6 – Lyons, J., 2-8/8/1998 – Darwish, A., 7/1998.

¹⁰³ BBC News, 21.11.1997.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

τον έλεγχο των αστυνομικών δυνάμεων, των ενόπλων δυνάμεων και των κρατικών ΜΜΕ»¹⁰⁶. Ο συντηρητικός κλήρος από την άλλη πλευρά απαιτεί πλήρη υπακοή στον Ανώτατο Πνευματικό Αρχηγό, που έλκει τη νομιμότητά του απευθείας από το Θεό, ενώ ακόμα πιο συντηρητικά στοιχεία υποστηρίζουν ότι «οι εκλογές και τα Κοινοβούλια είναι θεσμοί Δυτικοί και δεν έχουν θέση στο Ισλάμ»¹⁰⁷. Ένας άλλος υποστηρικτής των συντηρητικών, ο πρώην πρόεδρος Ραφσαντζανί, αναφέρεται ότι δήλωσε ότι ο θεσμός του Ανώτατου Πνευματικού Αρχηγού διασφαλίζει την εθνική ενότητα του Ιράν, και ότι χωρίς αυτόν η χώρα θα μετατραπεί σε Αφγανιστάν¹⁰⁸.

Ο συντηρητικός κλήρος, φοβούμενος ότι η αλλαγή, η φιλελευθεροποίηση και η δημοκρατία θα οδηγήσουν στην κατάρρευση του καθεστώτος «υποστηρίζει την επιστροφή στις βασικές αρχές της επανάστασης, στην ταχύρρυθμη εφαρμογή της Σαρία και στον αυξημένο έλεγχο της εκλογικής διαδικασίας μέσω προσεκτικής επιλογής των υποψηφίων»¹⁰⁹. Κατά συνέπεια, καθοδηγούμενος από τη δικαστική εξουσία έπληξε τον πρόεδρο Khatemi κυρίως με «με την καταστολή των στενών συμμάχων του»¹¹⁰. Άλλες τακτικές που αναφέρθηκαν περιλαμβάνουν σημαντικές αλλαγές στον προϋπολογισμό και την ανάμειξη των συμμοριών *Ansar-e Hezbollah* στη διάλυση των διαδηλώσεων και των συγκεντρώσεων¹¹¹. Οι μεταρρυθμιστές από την άλλη πλευρά επωφελούνται από την στρατηγική τους να διατηρούν ευγενείς αν και τεταμένες σχέσεις με το συντηρητικό κλήρο αποφεύγοντας έτσι άμεση αντιπαράθεση και απολαμβάνοντας τη στήριξη των διαδηλώσεων των φοιτητών και της λαϊκής βάσης της χώρας¹¹².

Οι εντάσεις μεταξύ των μεταρρυθμιστών του Ιράν και του συντηρητικού κλήρου εκδηλώθηκαν ιδιαίτερα μετά το διορισμό από τον Πρόεδρο Khatemi του Υπουργού Εσωτερικών του προοδευτικού συναδέλφου του Αμπντουλά Νούρι, στη θέση του Αντιπροέδρου, Υπεύθυνου για την Ανάπτυξη και τις Κοινωνικές Υποθέσεις. Μετά το διορισμό του ο κος Νούρι καταγγέλθηκε με πρόταση μορφής 137 ψήφων έναντι 117, από το συντηρητικό κοινοβούλιο λόγω «των προκλητικών δημόσιων ομιλιών του και των κοινωνικών εντάσεων που προκάλεσε»¹¹³ επειδή έδωσε άδεια για την πραγματοποίηση φοιτητικών διαδηλώσεων υπέρ της μεταρρύθμισης¹¹⁴. Η πρόταση μορφής κατά του κος Νούρι στηρίχθηκε σε 31 μέλη του Κοινοβουλίου που αντιτίθενται στις «φιλελεύθερες, συμβιβαστικές πολιτικές» του προέδρου Khatemi¹¹⁵. Ο κος Νούρι υποστηρίζει τη δημιουργία πολιτικών κομμάτων επειδή θα «ενισχύσουν το πολιτικό κλίμα στο Ιράν»¹¹⁶. Είχε κατακρίνει προηγουμένως την σύλληψη και κράτησης του Δημάρχου της Τεχεράνης Γκολάμχουσεϊν Καρμπάτσι, του οποίου η μεταχείριση «έθετε σε αμφισβήτηση την αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών να προβαίνουν σε ανακρίσεις σε βάρος του»¹¹⁷.

Ο κος Καρμπάτσι που έπαιξε ουσιαστικό ρόλο στην νίκη του Προέδρου Khatemi και που είχε στηρίξει την αλλαγή της ρυμοτομίας της Τεχεράνης με την ανοικοδόμηση χαμηλού κόστους οικιών και τη χρηματοδότηση δημόσιων πάρκων¹¹⁸ δικάστηκε και καταδικάστηκε για κατάχρηση, απάτη και κακοδιαχείριση των δημοσίων εσόδων τον Ιούλιο του 1998¹¹⁹. Παρά τους ισχυρισμούς του ότι η δίκη του ήταν πολιτικής φύσης, ο πρώην δήμαρχος καταδικάστηκε σε πενταετή φυλάκι-

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Middle East Report, Καλοκαίρι 1998.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Hirst, D., 9.8.1998 – Agence France Presse, 31.5.1998.

¹¹² Hirst, D., 9.8.1998 – Middle East International, 3.7.1998.

¹¹³ Reuters, 22.6.1998 – BBC News, 21.6.1998.

¹¹⁴ Middle East Monitor, 7/1998 – Reuters, 21.6.1998.

¹¹⁵ Foreign Report, 18.6.1998.

¹¹⁶ Reuters, 21.6.1998.

¹¹⁷ BBC News, 7.4.1998.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ BBC News, 7.6.1998 - Oxford Analytica Executive Brief, 29.7.1998.

ση, και του απαγορεύθηκε η άσκηση κάθε πολιτικού δικαιώματος για 20ετία. Επιπλέον επιβλήθηκε σε βάρος του ιδιαίτερα υψηλό πρόστιμο¹²⁰. Έτσι το συντηρητικό Κοινοβούλιο, αποσκοπώντας στη μείωση των εντάσεων, ενέκρινε τον διορισμό από τον πρόεδρο Khatemi στην θέση του Υπουργού Εσωτερικών του φιλελεύθερου Αμπντουλά Μουσαβί Λεβί¹²¹, που έχει την εξουσία να επιτρέπει τις πολιτικές διαδηλώσεις και να επιβλέπει τις εκλογές. Ο νέος Υπουργός Εσωτερικών δήλωσε ότι θα συνεχίσει να εφαρμόζει την πολιτική του προκατόχου του για διεύρυνση των πολιτικών ελευθεριών¹²². Όμως, οι βουλευτές γρήγορα υπογράμμισαν ότι η συμπεριφορά αυτή του νέου Υπουργού μπορεί να οδηγήσει σε καθαίρεση από το αξίωμά του¹²³.

Οι φοιτητικές διαδηλώσεις και συγκεντρώσεις στους δρόμους της Τεχεράνης αποτέλεσαν «την πρώτη γραμμή του πολιτικού πεδίου μάχης του Ιράν» μεταξύ του συντηρητικού κλήρου και των μεταρρυθμιστών. Τον Μάρτιο του 1998 περίπου 3000 φοιτητές και σκληροπυρηνικοί συγκρούστηκαν βίαια στη Φοιτητική Εστία του Πανεπιστημίου της Τεχεράνης κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας για την μη έγκριση από το Συμβούλιο Φρουρών υποψηφίων των βουλευτικών εκλογών που πρόσκεινται στον πρόεδρο Khatemi¹²⁴. Το συμβάν προκάλεσε τις κρίσεις του συντηρητικού κλήρου για τον Υπουργό Εσωτερικών Νούρι, που επέτρεψε την πραγματοποίηση της διαδήλωσης και ίσως την αποπομπή του από το Κοινοβούλιο¹²⁵. Φοιτητές καθοδηγούμενοι από το Γραφείο για την Ισλαμική Ενότητα οργάνωσαν και άλλη διαδήλωση τον Απρίλιο του 1998 διαμαρτυρόμενοι για τη σύλληψη του Δημάρχου της Τεχεράνης. Παρά τις προσπάθειες του προέδρου Khatemi να προλάβει την διοργάνωση της συγκέντρωσης με την απελευθέρωση του Δημάρχου εκατοντάδες ανθρώπων διαδήλωσαν και δέχθηκαν την επίθεση των συμμοριών των *Ansar – Hezbollahis*¹²⁶.

Την 23.5.1998 χιλιάδες φοιτητές που υποστηρίζουν τον πρόεδρο Khatemi απηύθυναν έκκληση για μεταρρυθμίσεις και κατέκριναν το συντηρητικό κλήρο σε μια θριαμβευτική συγκέντρωση σηματοδοτώντας την πρώτη επέτειο εκλογής του προέδρου¹²⁷. Δύο μέρες αργότερα, οι φοιτητές ξεχύθηκαν στους δρόμους πάλι με το αίτημα συμμετοχής των γυναικών και των μη κληρικών ως υποψηφίων στις εκλογές του Οκτωβρίου για την ανάδειξη της Συνέλευσης των Εμπειρογνομόνων¹²⁸. Ο Υπουργός Εσωτερικών έδωσε άδεια για την πραγματοποίηση της πορείας, επετέθησαν όμως οι *Hezbollahis* που τραυμάτησαν δεκάδες διαδηλωτές¹²⁹. Την επόμενη ημέρα σε απάντηση στη δημοκρατικής πορείας των φοιτητών 40000 συντηρητικοί κληρικοί πραγματοποίησαν τη δική τους πορεία στην ιερή πόλη της Κόμ¹³⁰.

Η δίκη του μεταρρυθμιστή δημάρχου της Τεχεράνης Καρμπάτσι προκάλεσε την διοργάνωση πολλών πορειών διαμαρτυρίας στην Τεχεράνη κατά τον Ιούλιο του 1998. Μετά την απαγγελία της καταδίκης από το Δικαστήριο εκατοντάδες μέλη των *Ansar-e Hezbollah* διαδήλωσαν ζητώντας την μετατροπή της καταδίκης του δημάρχου στη θανατική ποινή¹³¹. Λίγες ημέρες αργότερα φοιτητές διαδήλωσαν εκδηλώνοντας τη στήριξή τους στον δήμαρχο και στην πολιτική του προέδρου Khatemi γενικότερα¹³².

¹²⁰ Oxford Analytica Executive Brief, 29.7.1998 – IRNA, 25.7.1998

¹²¹ Oxford Analytica Executive Brief, 29.7.1998 – IRNA, 22.7.1998.

¹²² Oxford Analytica Executive Brief, 29.7.1998 – BBC News, 22.7.1998.

¹²³ IRNA, 22.7.1998

¹²⁴ Wright, R., 18.7.1998.

¹²⁵ Agence France Presse, 9.3.1998 – Middle East Times, 2-8/8/1998.

¹²⁶ Wright, R., 18.7.1998 – Middle East International, 24.4.1998, 16.

¹²⁷ Wirght, R., 18.7.1998.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Deutsche Presse Agentur, 25.5.1998.

¹³⁰ Wright, R., 18.7.1998 – Associated Press, 26.5.1998.

¹³¹ Oxford Analytica Executive Board, 29.7.1998.

¹³² Middle East Times, 2-8/8/1998.

Η μάχη μεταξύ συντηρητικών και μεταρρυθμιστών προκαλεί ανησυχίες επειδή εκδηλώνει την αποδυνάμωση της εξουσίας του κλήρου : οι προετοιμασίες για τις εκλογές του Οκτωβρίου για την ανάδειξη των μελών της Συνέλευσης των Εμπειρογνομόνων, που είναι αρμόδια για την επιλογή και το διορισμό του Ανώτατου Πνευματικού Αρχηγού του Ιράν ανάγκασαν διάφορες ομάδες να απευθύνουν έκκληση για αυξημένη λαϊκή συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία. Μερικοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι εξαρτάται από τον Χαμενέι να αναζητήσει τη συμβιβαστική λύση μεταξύ των συντηρητικών κληρικών που υποστηρίζουν την εκλογή των υποψηφίων που εγκρίνονται από το Κράτος και των μεταρρυθμιστών και του Ιρανικού λαού που υποστηρίζουν την εκλογή τους με ελεύθερες εκλογές¹³³. Επιπροσθέτως, φημολογείται η αντικατάσταση του Αγιατολάχ Χαμενέι από τη Συνέλευση του 1999 λόγω έλλειψης συμφωνίας για τη θρησκευτική και πολιτική στρατηγική που εφαρμόζει¹³⁴.

1.4. Χαρακτηριστικά των Πολιτικών Ομάδων

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Συντάγματος επιτρέπεται η ίδρυση πολιτικών κομμάτων εφόσον δεν παραβιάζουν τις αρχές της «ελευθερίας, της κυριαρχίας και της εθνικής ενότητας» και δεν υποσκάπτουν την Ισλαμική Δημοκρατία¹³⁵. Δύο είναι όμως τα κόμματα που ιδρύθηκαν μετά την Ισλαμική Επανάσταση του 1979 - το Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (IRP) που διαλύθηκε το 1987, και το Απελευθερωτικό Κίνημα του Ιράν - *Nehzat-Azadi*¹³⁶. Αναφέρεται ότι η αντιπολίτευση και τα ανεξάρτητα κινήματα καταστέλλονται από την κυβέρνηση¹³⁷. Το 1988 ανεστάλησαν οι δραστηριότητες όλων των πολιτικών κομμάτων και οι πολιτικές ομάδες υποχρεώθηκαν να καταγραφούν από το Υπουργείο Εσωτερικών, που εξέδωσε τη σχετική άδεια λειτουργίας τους¹³⁸.

Σήμερα, οι πολιτικές ομάδες, όπως η συντηρητική Ένωση Αγωνιστών Κληρικών (*Jame-ye Ruhaniyyat-e Mobarez*) ή η ριζοσπαστική Εταιρεία Αγωνιστών Κληρικών (*Mojma-e Ruhaniyun-e Mobarez*) ορίζουν υποψηφίους για τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές¹³⁹. Οι πρόσφατες εξελίξεις, όπως η εκλογή του Προέδρου Khatemi και ο διορισμός των μεταρρυθμιστών Αγιατολάχ Μοχαζερανί ως υπουργού Πολιτισμού και Ισλαμικής Καθοδήγησης και Αμντουλά Νούρι, ως υπουργού Εσωτερικών, έχουν ανοίξει το δρόμο για την αναγνώριση και άλλων πολιτικών ομάδων. Έτσι δόθηκε τον Ιανουάριο άδεια λειτουργίας στο Ιρανικό Ισλαμικό Κόμμα Αλληλεγγύης και στη ριζοσπαστική Ένωση των Δυνάμεων που Ακολουθούν τη Γραμμή του Ιμάμη και τον Μάιο στο κόμμα του πρώην Δήμαρχου της Τεχεράνης Καρμπάτσι, Οι Υποστηρικτές της Ανοικοδόμησης¹⁴⁰. Αναφέρεται ότι η Ειδική Επιτροπή για τα Πολιτικά Κόμματα¹⁴¹ εξετάζει και άλλες αιτήσεις για την έκδοση άδειας λειτουργίας τους. Ακολουθεί κατάλογος σημαντικών πολιτικών κομμάτων που λειτουργούν ή λειτουργούσαν στο Ιράν. [Υπογραμμίζεται ότι οι πολιτικές ομάδες στο Ιράν δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν με σαφήνεια ως «φιλελεύθερες» ή ως «συντηρητικές» γιατί κατά την διάρκεια των εκλογών οι συμμαχίες και οι πολιτικοί συσχετισμοί διαφοροποιούνται].

¹³³ IRNA, 22.8.1998 – Middle East International, 22.5.1998.

¹³⁴ Kian-Thiebaut, A., 1/1998.

¹³⁵ US Department of State Country Reports for 1997, 1998.

¹³⁶ Regional Surveys of the World, 1998, 500 – Islam and Islamic Groups, 1992, 105, 110.

¹³⁷ US Department of State Country Reports for 1997, 1998

¹³⁸ Xinhua News Agency, 27.4.1995 – Islam and Islamic Groups, 1992, 110.

¹³⁹ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998 – Islam and Islamic Groups, 1192, 105.

¹⁴⁰ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998

¹⁴¹ Ibid.

Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα / Islamic Republican Party

Ιδρύθηκε το 1978 από τον τελευταίο Αγιατολλάχ Μοχάμεντ Χοσεΐν Μπεχεστί και ταυτίζεται με την πολιτική του *Vall-e Faqih*, Αγιατολλάχ Χομεϊνί¹⁴². Αν και το κόμμα αυτό έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην Επανάσταση και ήταν το κυβερνών κόμμα για πολλά χρόνια, διαλύθηκε το 1987 από τον ίδιο τον Χομεϊνί επειδή φαίνεται ότι «αποτέλεσε χώρο διαφωνιών που οδηγούσαν στον κατακερματισμό του»¹⁴³.

Ένωση Αγωνιστών Κληρικών / Militant Clergy Association

Γνωστή επίσης ως Εταιρεία Μαχόμενων Κληρικών και Ένωση Αγωνιστών Κληρικών ή *Ru-haniyyat* υποστηρίζεται ότι είναι συντηρητική ισλαμική ομάδα που επίσημα πρόσκειται στον πρωθυπουργό Ραφσαντζανί και υποστηρίζεται από τον εκπρόσωπο της Βουλής Αλί Ακμπάρ Νατέκ Νούρι καθώς και από πολλές οργανώσεις κληρικών και παραδοσιακών εμπόρων της αγοράς¹⁴⁴. Αναγνωρίστηκε επίσημα από το Υπουργείο Εσωτερικών το 1989 και λέγεται ότι ο «ανεπίσημος ηγέτης» του κόμματος είναι ο Αγιατολλάχ Χαμενεί¹⁴⁵. Κατά τις βουλευτικές εκλογές του 1992 το κόμμα υποστήριξε μεγαλύτερη οικονομική ελευθερία και αναθέρμανση των σχέσεων με τα ξένα κράτη¹⁴⁶. Αν και κέρδισε το 70% των εδρών του Κοινοβουλίου κατά τις εκλογές του 1992 έχασε την πλειοψηφία στις εκλογές του Απριλίου του 1996¹⁴⁷. Πολλά από τα μέλη του υποστήριξαν τον Αλί Ακμπάρ Νατέκ Νουρί, τον αντίπαλο του Προέδρου Khatemi στις προεδρικές εκλογές του Μαΐου του 1997¹⁴⁸. Αναφέρεται ότι το κόμμα αντιτίθεται στην ίδρυση πολιτικών κομμάτων κατά τα δυτικά πρότυπα¹⁴⁹.

Εταιρεία Αγωνιστών Κληρικών / Militant Clerics Society

Η ένωση *Ruhaniyyat*, που αποκαλείται επίσης Αγωνιστική Ομάδα Κληρικών ή Ένωση των Αγωνιστών Κληρικών, είναι ένα ριζοσπαστικό κόμμα με φονταμενταλιστική επαναστατική ρητορική. Αντιπαράκειται στις στενές σχέσεις με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, μάχεται για την εξαγωγή της επανάστασης εκτός των συνόρων του Ιράν και υποστηρίζει μια κεντρική οικονομία καθώς και τις επιδοτήσεις για την προστασία των κατώτερων τάξεων¹⁵⁰. Αυτή η ομάδα που αποσχίστηκε από την *Ruhaniyyat* άρχισε να δραστηριοποιείται πολιτικά τον Οκτώβριο του 1996 μετά την αποτυχία της στις βουλευτικές εκλογές του 1992 και την εξαφάνισή της από το πολιτικό σκηνικό της χώρας¹⁵¹. Ηγέτης της πολιτικής αυτής ομάδας είναι ο κληρικός Μέχντι Καρουμπί. Ριζοσπαστικές ομάδες που υποστηρίζουν αυτήν την ομάδα είναι οι Μοζαχεντίν της Ισλαμικής Επανάστασης και το Γραφείο της Ενωμένης Δύναμης που αποτελούν την Ένωση Δυνάμεων που ακολουθούν την Γραμμή του Ιμάμη¹⁵².

Οι Υποστηρικτές της Ανοικοδόμησης του Ιράν / Servants of Iran's Construction

Ηγετικά μετριοπαθή στελέχη του πρώην πρωθυπουργού Ακμπάρ Ραφσατζανί μαζί με το Δήμαρχο της Τεχεράνης Γκλοχάμζοσεΐν Καρμπάτσι, ο Διοικητής της Τράπεζας Μοσέν Νουρμπακς και ο Υπουργός Πολιτισμού και Ισλαμικής Καθοδήγησης ο Ατολά Μοχατζερανί ίδρυσαν το τεχνο-

¹⁴² Islam and Islamic Groups, 1992, 110 – Regional Surveys of the World, 1998, 448.

¹⁴³ Regional Surveys of the World, 1998, 500

¹⁴⁴ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998 – Islam and Islamic Groups, 1992, 110.

¹⁴⁵ Regional Surveys of the World, 1998, 456 – Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998.

¹⁴⁶ Political Parties of Africa and the Middle East, 1993, 125.

¹⁴⁷ Regional Surveys of the World, 1998, 456.

¹⁴⁸ Europa World Year Book, 1998, 1722.

¹⁴⁹ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998.

¹⁵⁰ Islam & Islamic Groups, 1992, 110.

¹⁵¹ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998.

¹⁵² Ibid.

κρατικό κόμμα Υποστηρικτές της Ανοικοδόμησης ή Ομάδα των Έξι με στόχο την αμφισβήτηση των πέμπτων βουλευτικών εκλογών του Απριλίου 1996¹⁵³. Το κόμμα αυτό πρεσβεύει τον πολιτικό και οικονομικό εκσυγχρονισμό και κέρδισε 90-100 έδρες στο Κοινοβούλιο που αποτελείται από 270 έδρες¹⁵⁴. Το κόμμα συνέβαλε στην εκλογή του Καρμπασί και στην ήττα των συντηρητικών κληρικών στις δημοτικές εκλογές της Τεχεράνης τον Μάιο του 1997¹⁵⁵. Το Μάιο του 1998 το Υπουργείο Εσωτερικών επέτρεψε στο κόμμα να λειτουργήσει νόμιμα¹⁵⁶. Παρά την καταδίκη του τον Ιούλιο του 1998, ο Καρμπάτσι είναι γενικός γραμματέας του κόμματος και αναμένει από το κόμμα να «μετέχει δραστήρια» τον Οκτώβριο του 1998 στην εκλογή της Συνέλευσης των Εμπειρογνομόνων¹⁵⁷. Λόγω της εξαιρετικής σημασίας των εκλογών οι Υποστηρικτές της Ανοικοδόμησης του Ιράν υπέβαλαν στο Κοινοβούλιο αίτημα για απόρριψη νόμου που είχε ψηφισθεί από την Επιτροπή Εσωτερικών Υποθέσεων με το οποίο αποφασίστηκε το δικαίωμα ψήφου να ασκείται από την ηλικία των 16 ετών¹⁵⁸.

Ισλαμικό Ιρανικό Κόμμα Αλληλεγγύης /Islamic Iran Solidarity Party

Το Υπουργείο Εσωτερικών χορήγησε στο κόμμα άδεια λειτουργίας τον Ιανουάριο του 1998: πρόκειται για το πρώτο κόμμα που λειτούργησε με άδεια μετά την Ισλαμική Επανάσταση του 1979. Τα μέλη του υποστηρίζουν τον Πρόεδρο Khatemi , που αναφέρεται ότι στοχεύει στην «δημιουργία ... μιας υγιούς πολιτικής ατμόσφαιρας για την ανάπτυξη της ελευθερίας και της αστικής κοινωνίας»¹⁵⁹. Οι ιδρυτές του είναι μετριοπαθείς μεταρρυθμιστές. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται πέντε βουλευτές, ένας Κυβερνήτης επαρχίας, και ο Ανσαρί Γολαμρεζά, Διοικητής του Οργανισμού Πρόνοιας του Ιράν, που αναμένεται «να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τον [Πρόεδρο] Khatemi έναντι του συντηρητικού κλήρου»¹⁶⁰.

Εταιρεία Δυνάμεων Υποστηρικτών της Γραμμής του Ιμάμη / Association of Forces Following the Imam's Line

Γνωστή επίσης με την ονομασία Γραμμή του Ιμάμη, η εταιρεία αυτή είναι άλλη μια μετριοπαθής ομάδα που υποστηρίζει τον Πρόεδρο Khatemi και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές του¹⁶¹. Η οργάνωση υποστηρίζει τη φιλολαϊκή οικονομική πολιτική και τις προσπάθειες βελτίωσης της ζωής των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων του Ιράν. Κατά κάποιο τρόπο η ομάδα ομοιάζει με αυτή των Υποστηρικτών Ανοικοδόμησης, που πρόσκειται στον Khatemi , αν και αντίθετα με αυτή, η Γραμμή του Ιμάμη δεν ώθησε τον Πρόεδρο να αναμειχθεί στην υπόθεση Καρμπάτσι¹⁶². Είναι μια από τις πρώτες πολιτικές ομάδες που έλαβε άδεια λειτουργίας ως κόμμα από το Υπουργείο Εσωτερικών¹⁶³.

Γραφείο για την Ισλαμική Ενότητα/ Office for Islamic Unity

Αναφέρεται ότι είναι η «μεγαλύτερη και σημαντικότερη» φοιτητική ομάδα που λειτουργεί στο Ιράν σήμερα. Είχε οργανώσει πρόσφατα μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας με σκοπό την έκ-

¹⁵³ Reuters, 26.7.1998 – Europa World Year Book, 1998, 1722 – BBC Summary of World Broadcasts, 3.2.1998.

¹⁵⁴ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998 – Europa World Year Book, 1998, 1722.

¹⁵⁵ Reuters, 26.7.1998

¹⁵⁶ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998.

¹⁵⁷ Reuters, 26.7.1998.

¹⁵⁸ IRNA, 19.8.1998.

¹⁵⁹ BBC News, 31.1.1998.

¹⁶⁰ MEM, 7/1998 – BBC Summary of World Broadcasts, 3.2.1998.

¹⁶¹ Iran-e Farda, 28.5/3.6.1998.

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Oxford Analytica Executive Brief, 3.6.1998.

φραση δυσaréσκειας για τη σύλληψη του πρώην προέδρου της Τεχεράνης Καραμπάτσι, τον Απρίλιο του 1998¹⁶⁴ : η διοργάνωση της όμως ακυρώθηκε την τελευταία στιγμή. Κατά τον Αλί Ρεζά Ταχερί, ένα από τους έξι ηγέτες της ομάδας στόχος της είναι « η δημιουργία μιας χώρας με ελευθερίες για όλους, και όχι μόνον για μερικούς, και μιας κοινωνίας χωρίς δυστυχία ...[και]... η επανόρθωση των σφαλμάτων του παρελθόντος, χωρίς αυτά να επαναλαμβάνονται »¹⁶⁵.

Οργάνωση Ισλαμικού Πολιτισμού και Επικοινωνίας /

Islamic Culture and Communication Organization

Αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 1998 ο Αγιατολάχ Χαμενεϊ ίδρυσε την Οργάνωση Ισλαμικού Πολιτισμού και Επικοινωνίας για να συντονίσει αποτελεσματικότερα τις δραστηριότητες πέντε ομάδων που στοχεύουν στην εξαγωγή της Ιρανικής Επανάστασης εκτός των ορίων της χώρας. Της νέας οργάνωσης ηγείται ένας 60χρονος κληρικός, ο Μοχάμεντ Αλί Τασκίρι και συνενώνει την Οργάνωση για την Ισλαμική Ενημέρωση, την Παγκόσμια Συνέλευση του Οίκου του Προφήτη, την Συνέλευση για την Ενοποίηση των Ισλαμικών Δογμάτων, το Γραφείο Πληροφοριών της Κόμ και το Ίδρυμα των Μαρτύρων¹⁶⁶. Υπάγεται άμεσα στο γραφείο του ανώτατου πνευματικού αρχηγού Αγιατολλάχ Χαμενεϊ και αναφέρεται ότι λειτουργεί σε δέκα επτά χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Αφρικής¹⁶⁷.

Υποστηρικτές του Κόμματος του Θεού / Supporters of the Party of God

Περιγράφεται ως «σκληροπυρηνικό» κόμμα. Δραστηριοποιείται με επιθέσεις εναντίον όσων κρίνει ότι μάχονται τα συμφέροντα της Ισλαμικής Δημοκρατίας και «ασκεί σημαντική επιρροή» στην Ιρανική πολιτική και κοινωνία. Τον Μάρτιο του 1998 τα μέλη του επιτέθησαν σε φοιτητές που συμμετείχαν σε συγκέντρωση που διοργανώθηκε εκτός του Πανεπιστημίου της Τεχεράνης. Επρόκειτο για συγκέντρωση διαμαρτυρίας προς τις συντηρητικές Αρχές λόγω της απόρριψης των υποστηρικτών του Προέδρου Khatemi ως υποψηφίων για τις κοινοβουλευτικές εκλογές¹⁶⁸. Το Μάιο του 1998 μια ομάδα 60 ή και περισσότερων μελών του επετέθησαν στην Τεχεράνη σε συγκέντρωση φοιτητών οι οποίοι «ζητούσαν να επιτραπεί σε μη κληρικούς και σε γυναίκες να συμμετάσχουν στις εκλογές για την ανάδειξη της ισχυρής Συνέλευσης των Εμπειρογνομόνων»¹⁶⁹. Μετά την απαγγελία της απόφασης στην δίκη του πρώην δήμαρχου της Τεχεράνης, ο ηγέτης των Υποστηρικτών του Κόμματος του Θεού, Χοσεϊν Αλλαχκαράμ απηύθυνε έκκληση για την εκτέλεση του Καρμπάτσι¹⁷⁰. Αναφέρεται ότι μέλη της οργάνωσης αυτής επετέθησαν σε διάσκεψη γιατρών που διαμαρτύρονταν για τον διαχωρισμό παροχής της ιατρικής φροντίδας ανάλογα με το φύλο¹⁷¹.

Το Απελευθερωτικό Κίνημα του Ιράν / Liberation Movement of Iran – (Nezat-e Azadi)

Το κίνημα αυτό γνωστό και ως Κίνημα Ανεξαρτησίας ιδρύθηκε το 1961 από μετριοπαθείς μουσουλμανικές δυνάμεις και έχαιρε της επίσημης αναγνώρισης ως ομάδα της αντιπολίτευσης έως το 1988, περίοδος στην οποία είχαν ανασταλεί όλες οι δραστηριότητες των πολιτικών ομάδων¹⁷². Το 1995 η κυβέρνηση του Ιράν αρνήθηκε να την καταγράψει επίσημα ως πολιτικό κόμ-

¹⁶⁴ Wright, R., 18.7.1998

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Le Monde du Renseignement, 4.6.1998.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ BBC News, 5.4.1998 (Internet) – EIU Country Profile 1998-1999, 1998, 8.

¹⁶⁹ BBC News, 25.6.1998

¹⁷⁰ Reuters, 24.7.1998.

¹⁷¹ BBC News, 25.5.1998.

¹⁷² Islam and Islamic Groups, 1992, 110 – US Library of Congress, 1987.

μα¹⁷³. Σήμερα ηγέτης της ομάδας είναι ο Ιμπραχίμ Γαζντί, σημαντική φυσιογνωμία της Επανάστασης του 1979 και πρώην Υπουργός Εξωτερικών της χώρας. Η ομάδα αυτή υποστηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως καθορίζονται στο Ισλάμ και έχει συστήσει μια στρατιωτική πτέρυγα, γνωστή ως « οι Πολεμιστές του Θεού» (Mujahidin-e-Khalq)¹⁷⁴. Λέγεται ότι ο ηγέτης της είναι ένας από σημαντικότερους κατακριτές του συντηρητικού κλήρου, του οποίου προίσταται ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός Χαμενεί¹⁷⁵. Την 13^η Δεκεμβρίου 1997 ο Γαζντί ζήτησε εγγράφως τον σεβασμό των δικαιωμάτων του αποσχισθέντος Αγιατολλάχ Μονταρεζί, που δέχθηκε επίθεση στο σπίτι του στην Κόμ μετά την ανάκριση του από τις Αρχές του Αγιατολλάχ Χαμενεί¹⁷⁶. Ο Γαζντί συνελήφθη για άγνωστους λόγους την 15^η Δεκεμβρίου 1997 και αφέθηκε αργότερα, τον ίδιο μήνα, ελεύθερος με εγγύηση¹⁷⁷.

Το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης / National Council for Resistance

Αφού αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την χώρα, ο πρώην Πρόεδρος της Ισλαμικής Δημοκρατίας Αμπουλχασάν Μπάνι Σάντρ κατέφυγε στο Παρίσι, όπου ίδρυσε το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης μαζί με τον πρώην Ιρανό ηγέτη των Mujahidin-e-Khalq, Μασούντ Ρατζαβί¹⁷⁸. Ο Μπάνι Σάντρ ανακηρύχθηκε ο προτιμώμενος προεδρικός υποψήφιος της εναλλακτικής κυβέρνησης και το 1984 15 αντιφονταμενταλιστικές ομάδες της αντιπολίτευσης που λειτουργούσαν καλυμμένα στο Ιράν ή στην εξορία, μεταξύ των οποίων και το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν, ευθυγραμμίστηκαν με το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης¹⁷⁹. Τον Μάρτιο του 1984, λόγω διαφωνιών με τον Ρατζαβί για τις συμμαχίες στο Ιράκ και λόγω των υποψιών που είχε προκαλέσει με τις προηγούμενες σχέσεις του με το καθεστώς της χώρας, ο Μπάνι Σάντρ εγκατέλειψε το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης¹⁸⁰. Το 1985 το Κούρδικο Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν αποβλήθηκε από το Συμβούλιο κατηγορούμενο για σχέσεις με το καθεστώς της χώρας και τον Ιούνιο του 1986 η Γαλλία ζήτησε από τον Ρατζαβί να εγκαταλείψει τη χώρα, αναγκάζοντας έτσι το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης να μεταφέρει την έδρα των επιχειρήσεών του στο Ιράκ, Βαγδάτη¹⁸¹. Η ομάδα αυτή υποστηρίζει τον διαχωρισμό Κράτους και Εκκλησίας στο Ιράν και πρόσφατα εξέλεξε μια γυναίκα, την Μαριάμ Ρατζαβί ως Πρόεδρο της προσωρινής κυβέρνησης¹⁸².

Λαϊκοί Πολεμιστές του Θεού / Mujahidin-e-Khalq

Γνωστή και ως People's Mujahedeen Organization of Iran (PMOI) η οργάνωση Mujahidin-e-Khalq είναι αριστερή ισλαμική αντάρτικη ομάδα, που ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970¹⁸³. Υποστηριζόμενη από όσους αναζητούσαν εναλλακτική λύση στο καθεστώς της χώρας η οργάνωση αυτή ανέλαβε την ευθύνη πολιτικών δολοφονιών επίθεσης κατά του πρώην Σάχη, της Κυβέρνησης των ΗΠΑ και από το 1981 κατά του Αγιατολλάχ Χομείνι και του σημερινού καθεστώ-

¹⁷³ Regional Surveys of the World, 1998, 456.

¹⁷⁴ Πρόκειται για την ομάδα γνωστότερη ως Mujahidin-e-Khalq, της οποίας η δράση αναλύεται διεξοδικά στην συνέχεια. Regional Surveys of the World, 1998, 501 – BBC News, 16.12.1997 – Encyclopedia of the Third World, 1992, 875.

¹⁷⁵ BBC News, 16.12.1997

¹⁷⁶ Ibid. – Le Monde, 17.12.1997.

¹⁷⁷ BBC News, 16.12.1997 – Amnesty International, 1998.

¹⁷⁸ Regional Surveys of the World, 1998, 448.

¹⁷⁹ Regional Surveys of the World, 1998, 501 – Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151.

¹⁸⁰ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151.

¹⁸¹ Regional Surveys of the World, 1998, 501 – Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151

¹⁸² National Council of Resistance, 21.7.1998.

¹⁸³ Islam and Islamic Groups, 1992, 110 – Encyclopedia of th Third World, 1992, 875.

τος του Ιράν¹⁸⁴. Το 1981 η οργάνωση συμμαχισε με τον Πρόεδρο Μπάνι Σάντρ κατά των φονταμενταλιστών κληρικών – Παιδιά του Κόμματος του Θεού – που κατέστειλαν αντι-κυβερνητικές διαδηλώσεις και όταν ο Μπάνι Σάντρ αναγκάστηκε να διαφύγει από τη χώρα, αποτέλεσε το στόχο βίαιης κυβερνητικής εκστρατείας που εξαπολύθηκε κατά της πολιτικής αντιπολίτευσης¹⁸⁵. Τον ίδιο χρόνο ο Μασούντ Ρατζαβί, ο αρχηγός της οργάνωσης, ίδρυσε το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης στο Παρίσι, σε συνεργασία με την εξόριστη Κυβέρνηση¹⁸⁶.

Το 1986, λόγω της αυξημένης πίεσης των Γαλλικών Αρχών η οργάνωση μετέφερε την έδρα των επιχειρήσεών της στο Ιράκ, όπου αποτέλεσε το στόχο των Ιρανικών αεροπορικών βομβαρδισμών¹⁸⁷. Τον Ιούνιο του 1987 ο Ρατζαβί ίδρυσε έναν ισχυρό Εθνικό Απελευθερωτικό Στρατό (10.000 έως 15.000 μελών) που αποτέλεσε τη στρατιωτική πτέρυγα της οργάνωσης¹⁸⁸. Με το τέλος του πολέμου Ιράν – Ιράκ και την απουσία δικαιολογητικής βάσης της παρουσίας της οργάνωσης στο Ιράκ οι Λαϊκοί Πολεμιστές του Θεού εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη Βαγδάτη τον Οκτώβριο του 1989¹⁸⁹.

Υποστηρίζεται ότι η οργάνωση δεν έχει υποστηρικτές στο Ιράν και ότι ο ρόλος της έχει περιοριστεί σε αυτόν της «παράνομης πρόκλησης»¹⁹⁰. Τον Ιούνιο του 1998 ανέλαβε την ευθύνη για δύο βομβιστικές επιθέσεις: η μια εξ αυτών σε Δικαστήριο προκάλεσε το θάνατο τριών ατόμων και η άλλη έλαβε χώρα σε βιομηχανικό κτίριο της Τεχεράνης. Αναφέρεται ότι στόχος της οργάνωσης ήταν να επιτεθεί στην έδρα των Φρουρών της Επανάστασης, στην Τεχεράνη¹⁹¹. Τον Αύγουστο, η οργάνωση παραδέχθηκε ότι δολοφόνησε σε εμπορικό κέντρο της Τεχεράνης τον Ασαντολάχ Λατζεβαρντί, πρώην Διευθυντή του Οργανισμού των Ιρανικών Φυλακών και «αφοσιωμένο σταυρόφορο του Ισλάμ»¹⁹².

Αγωνιστές του Λαού / Fedayin-e Khalq

Γνωστή και ως οι Αγωνιστές του Λαού, η οργάνωση Fedayin-e Khalq, μια αγωνιστική μαρξιστική αντάρτικη ομάδα ιδρύθηκε το 1971 με στόχο να ασκήσει αντιπολίτευση στο καθεστώς του Σάχη¹⁹³. Αρχικά υποστήριξε την Ισλαμική Επανάσταση, αλλά αποτέλεσε το στόχο επίθεσης του καθεστώτος των Φρουρών της Επανάστασης επειδή το κατέκρινε για την έλλειψη των δημοκρατικών θεσμών¹⁹⁴. Η οργάνωση « στοχεύει στην αντικατάσταση της θεοκρατίας από την Δημοκρατία» και έχει αναλάβει την ευθύνη για πολλές βίαιες επιθέσεις σε ιρανικές αποστολές στην Ευρώπη¹⁹⁵. Αναφέρεται ότι μερικά μέλη της οργάνωσης υποστήριξαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στο βορειοανατολικό Ιράν την επανάσταση για την κατάκτηση της αυτονομίας των Τουρκομάνων που αποκρούστηκε από τους Φρουρούς της Επανάστασης¹⁹⁶.

¹⁸⁴ Encyclopedia of th Third World, 1992, 875

¹⁸⁵ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148.

¹⁸⁶ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 149.

¹⁸⁷ Islam and Islamic Groups, 1992, 110 - Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 149.

¹⁸⁸ Regional Surveys of the World, 1998, 501.

¹⁸⁹ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 149.

¹⁹⁰ Wright, R., Καλοκαίρι 1996.

¹⁹¹ International Herald Tribune, 4.6.1998.

¹⁹² IRNA, 24.8.1998 – Le Temps, 24.8.1998.

¹⁹³ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148 – Organization of the Iranian People's Fedaiian, 8.2.1998.

¹⁹⁴ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148

¹⁹⁵ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148 – Organization of the Iranian People's Fedaiian, 8.2.1998

¹⁹⁶ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 153.

Κομμουνιστικό Κόμμα του Ιράν/Communist Party of Iran (Hezb-e-Kommunist-e-Iran)

Ιδρύθηκε το 1979 από πολλές μαρξιστικές οργανώσεις που αντιτίθεντο στις διασυνδέσεις του κόμματος Tudeh με τη Μόσχα¹⁹⁷. Το κόμμα λειτουργεί παράνομα στο Ιράν, αλλά έχει την ευρεία κοινωνική αποδοχή στις Κουρδικές περιοχές του Ιράν, όπου δραστηριοποιείται η Komala, που αποτελεί την κουρδική πτέρυγα του κόμματος¹⁹⁸. Η Komala προϋπήρξε του Κομμουνιστικού Κόμματος, αφού ιδρύθηκε το 1969 και υποστηρίζει « τη σύσφιξη των σχέσεων με την εργατική τάξη του Ιράν και την ενδυνάμωση των προσπαθειών του Κουρδικού Λαού στον αγώνα του για την ελευθερίαν»¹⁹⁹. Υποστηρίζοντας την κοινωνική επανάσταση η Komala έχει εξαπολύσει από το 1979 αντάρτικες επιθέσεις κατά των κυβερνητικών δυνάμεων²⁰⁰.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Tudeh

Φιλοσοβιετική κομμουνιστική οργάνωση. Ιδρύθηκε το 1941 από τον Ιράζ Εσκεντάρι και πρώην κομμουνιστές πολιτικούς κρατούμενους κατά την περίοδο του σαχικού καθεστώτος²⁰¹. Η λειτουργία του ανακηρύχθηκε παράνομη το 1949 και μετέφερε την έδρα του στην πρώην Ανταλική Δημοκρατία της Γερμανίας. Το 1979, το Ισλαμικό καθεστώς επέτρεψε τη νόμιμη λειτουργία του κόμματος²⁰². Η πολιτική αυτή οργάνωση υποστηρίζει «τη συμμαχία όλων των σοσιαλιστικών δυνάμεων που απολαμβάνουν τη στήριξη της Σοβιετικής Ένωσης» αλλά γρήγορα λόγω του έντονου φονταμενταλιστικού χαρακτήρα του καθεστώτος αναζήτησε υποστηρικτές στους μετριοπαθείς κληρικούς²⁰³. Το 1983 η Κυβέρνηση συνέλαβε ηγετικά μέλη του κόμματος που τα εξανάγκασε να ομολογήσουν πράξεις προδοσίας και κατασκοπείας. Στη συνέχεια κήρυξε την οργάνωση «παράνομη και αντεπαναστατική»²⁰⁴.

Μαχόμενη Οργάνωση για την Ελευθερία της Εργατικής Τάξης /

Peykar - Sazmane Peykar dar Rahe Azadieh Tabaq Kargar

Το 1975 μαρξιστικά στοιχεία των Mujahidin αποσχίστηκαν και ίδρυσαν την Μαχόμενη Οργάνωση για την Ελευθερία της Εργατικής Τάξης. Η οργάνωση αναζητεί τα μέλη της στα εργοστάσια, στην πετρελαιοβιομηχανία και στο αστικό προλεταριάτο²⁰⁵. Υποστηρίζεται ότι κατά τη δεκαετία του 1980 περίπου 10.000 μέλη της στρατολογήθηκαν από τον παντεπιστημιακό χώρο²⁰⁶. Η οργάνωση επιχειρεί αντάρτικες επιθέσεις στο βόρειο τμήμα του Ιράν²⁰⁷.

Το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν / Kurdish Democratic Party of Iran

Ιδρύθηκε από Κούρδους αντάρτες που αναζητούσαν την αυτονομία τους από το Ιράν. Λίγο μετά το 1979 ένα πρώην μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος, ο Αμπντ Αρ Ραχμάν Γαζεμλού εξελέγη γενικός γραμματέας της οργάνωσης. Το κόμμα μπούκοτάρησε το δημοψήφισμα για την ίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας, υποστηρίζοντας ότι το αίτημά του για αυτονομία αγνοήθη-

¹⁹⁷ Revolutionaly and Dissident Movements, 1991, 148

¹⁹⁸ Communist Party of Iran, 11.1.1998

¹⁹⁹ Komala, 23.12.1998 – Encyclopedia of the Third World, 1992, 875.

²⁰⁰ Revolutionaly and Dissident Movements, 1991, 151.

²⁰¹ Encyclopedia of the Third World, 1992, 875 – Tudeh Party, 11 –12/1997.

²⁰² Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 149.

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ Ibid.

²⁰⁵ Abrahamian, E., 1989, 145.

²⁰⁶ Delury, G., 1987, 521.

²⁰⁷ Hiro, D., 1987, 209.

κε²⁰⁸. Ακολούθησαν βίαιες συγκρούσεις με τους Φρουρούς της Επανάστασης, με αποτέλεσμα την αυξημένη παρουσία των κυβερνητικών στρατευμάτων στις κουρδικές περιοχές του Ιράν²⁰⁹.

Η συνεργασία με την αντάρτικη ομάδα Mujahidin οδήγησε το 1981 στην συμμετοχή του στο Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης, από όπου αποβλήθηκε το 1985 επειδή, όπως αναφέρθηκε, αναζητούσε στενότερους δεσμούς με το καθεστώς²¹⁰. Υποστηρίζεται ότι είναι μια από τις ισχυρότερες κουρδικές πολιτικές ομάδες της αντιπολίτευσης, που δραστηριοποιείται σε επίπεδο ένοπλης αντίστασης κατά του Ισλαμικού καθεστώτος από τις βάσεις της στο Ιράκ²¹¹. Υποστηρίζει ότι η Ιρανική κυβέρνηση εξαπέλυσε στο Βόρειο Ιράκ δολοφονικές επιθέσεις και βομβαρδισμούς εναντίον των μελών του²¹². Τον Απρίλιο του 1997 η Γερμανική Δικαιοσύνη καταδίκασε τέσσερις Ιρανοί, ως ενόχους της δολοφονίας μελών του κόμματος και του διερμηνέα τους σε ένα καφενείο στο Βερολίνο (1992) και καταδίκασε την Ιρανική πολιτική ηγεσία που διέταξε τη δολοφονία²¹³.

Κίνημα Εθνικής Αντίστασης / National Resistance Movement

Γνωστό επίσης και ως Εθνικό Κίνημα της Ιρανικής Αντίστασης είναι μοναρχική ομάδα της αντιπολίτευσης που ιδρύθηκε από τον τελευταίο Πρωθυπουργό του σαχικού καθεστώτος, τον Σαχπούρ Μπαχτιάρ²¹⁴. Το 1979 αφού εκδιώχθηκε από την εξουσία από τον Αγιατολλάχ Χομείνι ο Μπαχτιάρ διέφυγε στο Παρίσι όπου ίδρυσε το Κίνημα Εθνικής Αντίστασης και οργάνωσε ένα ανεπιτυχές πραξικόπημα σε βάρος του νέου Ισλαμικού καθεστώτος²¹⁵. Η οργάνωση υποστηρίζει τον διαχωρισμό κράτους και εκκλησίας στο Ιράν και «την απελευθέρωση του Ιράν από τον θρησκευτικό φανατισμό»²¹⁶. Ο Μπαχτιάρ δολοφονήθηκε στο Παρίσι το 1991. Αργότερα και άλλο μέλος του κόμματος δολοφονήθηκε στην ίδια πόλη²¹⁷.

Η Οργάνωση Kaviyani Banner του Ιράν

Υποστηρίζεται ότι είναι μια από τις σημαντικότερες μοναρχικές ομάδες στο Ιράν. Υποστηρίζει την εγκαθίδρυση κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στο Ιράν και δραστηριοποιείται μέσω πολλών παράνομων ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών στην χώρα, που εκπέμπουν ραδιοφωνικά μηνύματα και βιντεοταινίες για τον Ιρανικό πληθυσμό²¹⁸. Υποστηρίζεται ότι από το 1993 ηγέτης της ομάδας είναι ο Μανούχερ Γκάντζι, πρώην υπουργός επί Σάχη²¹⁹.

Η Οργάνωση Babak Khorramdin

Περιγράφεται ως ένα μοναρχικό και έντονα αντι-κληρικό κόμμα²²⁰. Η Οργάνωση επιχειρεί ένοπλες επιθέσεις στην χώρα και ανέλαβε την ευθύνη για μία απόπειρα δολοφονίας - τον Φεβρουάριο του 1993 - του Προέδρου Rafsanjani, καθώς και για την «εκτέλεση» πέντε Φρουρών της Επανάστασης αρκετές μέρες αργότερα²²¹.

²⁰⁸ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151-152.

²⁰⁹ Ibid.

²¹⁰ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 153.

²¹¹ Regional Surveys of the World, 1998, 500 – Le Monde, 18.3.1993.

²¹² US Committee for Refugees, 1998.

²¹³ Amnesty International, 1998.

²¹⁴ Abidi, A., 1989, 117.

²¹⁵ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151.

²¹⁶ National Movement of Iranian Resistance, 18.5.1996.

²¹⁷ Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151 - National Movement of Iranian Resistance, 18.5.1996.

²¹⁸ BBC News, 30.9.1991.

²¹⁹ Whitley A., 22.3.1993.

²²⁰ Hooglund, 30 Μαρτίου 1993.

²²¹ Haeri, S., 13.1 – 19.2.1993.

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

2.1 Το Διεθνές Νομικό Πλαίσιο

Το Ιράν είναι Συμβαλλόμενο Μέρος σε σημαντικό αριθμό διεθνών συμβάσεων, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν κυρωθεί ή στις οποίες έχει προσχωρήσει πριν την ίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας, το 1979. Κύρωσε το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του 1966 και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του 1966 την 24.6.1975, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του 1989 την 13.7.1994. Προσχώρησε στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και στο συναφές αυτής Πρωτόκολλο την 28.7.1976, στην Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων την 29.8.1968, στην Διεθνή Σύμβαση του 1973 για την Κατάργηση και Τιμωρία του Εγκλήματος του apartheid την 17.4.1985. Το Ιράν δεν είναι Συμβαλλόμενο Μέρος στην Σύμβαση για το Καθεστώς των Ανιθαγενών, στην Σύμβαση του 1961 για την Μείωση της Ανιθαγένειας, στην Σύμβαση του 1984 κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, στην Σύμβαση του 1948 για τα Πολιτικά Δικαιώματα της Γυναίκας, ή στην Σύμβαση του 1979 για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεως σε Βάρος των Γυναικών.

2.2. Εθνικό Νομικό Πλαίσιο και Νομοθεσία

Το δικαστικό σύστημα του Ιράν βασίζεται στο ισλαμικό δίκαιο. Το άρθρο 4 του Συντάγματος ορίζει :

Όλοι οι αστικοί, ποινικοί, οικονομικοί, φορολογικοί, διοικητικοί, πολιτιστικοί, στρατιωτικοί, πολιτικοί, και άλλοι νόμοι και διατάξεις πρέπει να βασίζονται σε ισλαμικά κριτήρια. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται απόλυτα και ως γενικός κανόνας σε όλα τα άρθρα του Συντάγματος, καθώς και σε όλους τους άλλους νόμους και τις διατάξεις, και τα σχετικά ζητήματα κρίνονται από τους Δικαστές (*fugaha*) του Συμβουλίου Διαφύλαξης του Συντάγματος²²².

Κατά τη Σιϊτική παράδοση πηγές του ισλαμικού δικαίου είναι «το *Korāni* και η *Sūna*, με αναφορά - όποτε χρειάζεται - σε δευτερεύουσες ή επικουρικές πηγές, την *Ijma* και τον *Aql*»²²³. Το *Korāni* είναι «το ιερό βιβλίο των Μουσουλμάνων οι λέξεις του Θεού που αποκαλύφθηκαν στον Μωάμεθ, του οποίου οι αποκαλύψεις επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες, ενώ η *Sūna* σημαίνει τον «τρόπο ενέργειας, το νόμο (ηθικής) συμπεριφοράς, τον τρόπο ζωής». Σε περίπτωση σύγκρουσης επικρατεί το *Korāni*. Το *Ijma* αναφέρεται ως «η συναίνεση της κοινότητας, όπως αυτή εκφράζεται από τους αρμόδιους θρησκευτικούς αντιπροσώπους της που μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις περιστάσεις. Εφόσον η λύση ενός προβλήματος δεν μπορεί να επιτευχθεί με τις παραπάνω πηγές, τότε η λύση αναζητάται στο *AQL*, μια διαδικασία με την οποία «οι νομικοί πρέπει να εφαρμόσουν τον κατάλληλο νόμο οδηγούμενοι σε αυτόν με λογικά συμπεράσματα και αναλογίες»²²⁴.

Τον Μάρτιο του 1997 παρατάθηκε για άλλα δέκα χρόνια η ισχύς του Νόμου περί *Hodoud* και *Qissas* που είχε αρχικά υιοθετηθεί για χρονική περίοδο πέντε ετών. Περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τις σωματικές κυρώσεις, όπως είναι οι μαστιγώσεις, ο ακρωτηριασμός μέλους του σώματος καθώς και ο θάνατος δια λιθοβολισμού²²⁵.

2.3 Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τον Οκτώβριο του 1997 ο Ειδικός Απεσταλμένος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών υπογράμμισε ότι «παρατηρήθηκε κάποια βελτίωση και κάποια οπισθο-

²²² **Σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν**, 24 Οκτωβρίου 1979, όπως τροποποιήθηκε στις 28 Ιουλίου του 1989

²²³ Lawyers Committee of Human Rights, 1993, 8

²²⁴ Ibid.

²²⁵ Human Rights Watch, Annual Report 1998.

δρόμηση στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ιράν ...[αλλά αυτή] ...στις περισσότερες περιοχές ήταν ανεπαίσθητη, ή τόσο μικρής έκτασης ώστε αντιπροσωπεύει πολύ μικρή βελτίωση»²²⁶. Ανέφερε ότι τον Ιανουάριο του 1998 η κυβέρνηση του Προέδρου Khatemi αποπειράθηκε να προάγει «ευρύτερο πλαίσιο φιλελευθερισμού των διαφωνούντων ...[εν μέσω] ... ισχυρής αντίστασης»²²⁷. Χαιρέτισε την δημιουργία της Ισλαμικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και την πρωτοβουλία που ανέλαβε να ερευνήσει την σύλληψη πρώην μελών του Υπουργικού Συμβουλίου και του διάσημου πολιτικού Ibrahim Yazdi, την ένταση των ιερωμένων στην Κόμ και τις επιθέσεις σε κινηματογραφικές αίθουσες στο Ισπαχάν και στην Αμάλ, που πιστεύεται ότι ήταν έργο της ομάδας *Ansar-e Hezbollah*²²⁸.

Επίσης ο Ειδικός Απεσταλμένος ανέφερε ότι αυξήθηκε κατακόρυφα ο αριθμός των εκτελέσεων, ότι δεν καταπολεμάται η σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και ότι η μεταχείριση των θρησκευτικά διαφωνούντων και οι δραστηριότητες των εξωδικαστικών ομάδων προκαλούν σοβαρές ανησυχίες²²⁹. Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** καταγράφει εξωδικαστικές και συνοπτικές εκτελέσεις, εξαφανίσεις, εκτεταμένη χρήση βασανιστηρίων και άλλων μορφών εξευτελιστικής μεταχείρισης, σκληρές συνθήκες φυλάκισης, αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, άδικες δίκες, παρέμβαση στο δικαίωμα των πολιτών σε ιδιωτική ζωή και περιορισμό των ελευθεριών του λόγου, του τύπου, της συνάθροισης, του συνεταιρισμού, της κυκλοφορίας και της μετακίνησης²³⁰. Η Διεθνής Αμνηστία και η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρουν επίσης βασανιστήρια και κακοποιήσεις καθώς και παρατεταμένη κράτηση των πολιτικών φυλακισμένων και των αντιρρησιών συνείδησης, παράνομες κρατήσεις χωρίς την παραπομπή σε δίκη, δικαστικές ποινές μαστιγώματος και εξαφανίσεις²³¹. Μεταξύ των θυμάτων αυτών των βίαιων πράξεων συγκαταλέγονται θρησκευτικοί αρχηγοί που αντιτίθενται στις κυβερνητικές πολιτικές και στους υποστηρικτές τους, δημοσιογράφοι, συγγραφείς καθώς και ανεξάρτητοι διανοούμενοι, μέλη των πολιτικών κομμάτων της αντιπολίτευσης ή θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων.

Εξωδικαστικές εκτελέσεις

Τον Δεκέμβριο του 1997, ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών για τις εξωδικαστικές, συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις, ο Bacre Waly Ndiaye, ανέφερε ότι το ποσοστό των εκτελέσεων στο Ιράν θα διπλασιασθεί σε σχέση με αυτό του 1996²³². Πρόσθεσε ότι σύμφωνα με ενδείξεις η θανατική ποινή επιβάλλεται ακόμα και σε ανήλικους και «για αδικήματα που δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι είναι ιδιαιτέρως σοβαρά»²³³. Τον Ιανουάριο του 1998 ο Ειδικός Απεσταλμένος της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο Maurice Corithorne, δήλωσε ότι ο Ιρανικός τύπος αναφέρεται σε καλπάζουσα αύξηση του αριθμού του εκτελέσεων : κατά το 1997 οι εκτελέσεις έφθασαν τις 199, από τις οποίες οι 95 εκτελέστηκαν δημόσια. Πρόσθεσε ότι οι Αρχές του Ιράν ισχυρίστηκαν ότι στις περισσότερες από αυτές η θανατική ποινή επιβλήθηκε σε λαθρεμπόρους ναρκωτικών²³⁴. Σε προηγούμενη έκθεση, ο Ειδικός Απεσταλμένος αναφέρθηκε σε εκπομπή του Ιρανικού ραδιοφώνου, που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 1997 και συζητήθηκε η νέα νομοθεσία που «θα αύξανε την σοβαρότητα της λαθρεμπορίας ναρκωτικών» και θα εξουσιοδοτούσε τις δικαστικές Αρχές να επιβάλουν ελεύθερα βαρύτερες

²²⁶ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, A/52/472, 15.10.1997

²²⁷ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1998/59, 28.1.1998

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Ibid.

²³⁰ USA Country Reports for 1997, 1998

²³¹ Ετήσια Έκθεση 1998, HRW World Report 1998, 1997

²³² Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1998/68/Add.1, 19.12.1997

²³³ Ibid.

²³⁴ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1998/59, 28.1.1998.

ποινές στους ενόχους²³⁵. Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ υπογραμμίζει ότι Ιρανοί εξόριστοι και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποστηρίζουν ότι πολλοί από τους εκτελεσθέντες για αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου, και κυρίως για αδικήματα της νομοθεσίας περί ναρκωτικών ήσαν πολιτικοί διαφωνούντες²³⁶.

Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρεται επίσης σε νομοθεσία του Νοεμβρίου του 1995 με την οποία "ποινικοποιείται η πολιτική διαφωνία και εφαρμόζεται η θανατική ποινή σε αδικήματα όπως είναι η προσβολή της εδαφικής ακεραιότητας του Κράτους, η προσβολή υψηλόβαθμου αξιωματούχου και η προσβολή της μνήμης του Ιμάμη Χομείνι και του Προέδρου της Δημοκρατίας του Ιράν"²³⁷. Ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών ανέφερε, ότι πιστεύεται ότι ο Ιμπραχίμ Ζαλζαντέχ, εκδότης του περιοδικού Μαγαλ που κατέκρινε την κυβέρνηση για λογοκρισία και δίωξη των διανοουμένων, έχει δολοφονηθεί από πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών της χώρας : εξαφανίστηκε την 23^η Φεβρουαρίου 1997 και στις 27 Μαρτίου η οικογένειά του ζήτησε να μεταφερθεί η σωρός του από το νεκροτομείο της Τεχεράνης. Από τη νεκροψία προέκυψε ότι έφερε πολλαπλές μαχαιριές στο στήθος²³⁸. Την 9^η Αυγούστου 1997 ο δικηγόρος Μοχάμεντ Ασαντί εκτελέστηκε αφού κρίθηκε ένοχος συμμετοχής σε πραξικόπημα του 1990, επειδή είχε επισκεφθεί το Ισραήλ πριν από την Επανάσταση του 1979 και επειδή ήταν Μασώνας και μέλος της οργάνωσης International Lions Club²³⁹.

Όμως, εξωδικαστικές εκτελέσεις εξόριστων Ιρανών αναφέρθηκαν και εκτός του Ιράν : την 24^η Ιανουαρίου 1997 το 7^ο Τμήμα του Ποινικού Δικαστηρίου της Κωνσταντινούπολης καταδίκασε έναν Ιρανό πολίτη για δολοφονία δύο μελών της Οργάνωσης Μοζαχεντίν, δολοφονία που σύμφωνα με ισχυρισμούς εκτελέστηκε υπό την επίβλεψη του Ιρανικού Υπουργείου Πληροφοριών και Ασφάλειας²⁴⁰. Την 10^η Απριλίου 1997, ο Ανώτατο Δικαστήριο του Βερολίνου ανέφερε ότι η δολοφονία, το 1992, τριών πολιτικά διαφωνούντων Κούρδων από το Ιράν και του διερμηνέα τους διατάχθηκε από τον Ανώτατο Πνευματικό Αρχηγό, τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Πληροφοριών και Ασφάλειας του Ιράν²⁴¹. Τον Ιούνιο του 1997, ένας Ελβετός Δικαστής δήλωσε ότι η δολοφονία, το 1990, του Καζέμ Ρατζαβί, μέλους του Εθνικού Συμβουλίου της Ιρανικής Αντίστασης, είχε διαταχθεί από τις Αρχές του Ιράν. Κατά το 1997, 91 άτομα, κυρίως Κούρδοι, ιρανοί πολίτες αντίθετοι στο Ιράκ, θανατώθηκαν σε δολοφονικές επιθέσεις ή σε ένοπλες συγκρούσεις που προκάλεσε το καθεστώς του Ιράν²⁴². Την 12^η Φεβρουαρίου 1997, το Ίδρυμα 15 Khorrdad, οργάνωση που μετέχουν συντηρητικοί κληρικοί, αύξησε την προσφορά του για την δολοφονία του Βρετανού συγγραφέα Σαλμάν Ράσντι, ορίζοντας ότι η προσφορά αυτή ισχύει και για μη Μουσουλμάνους²⁴³. Η οργάνωση χαρακτηρίζεται ως «μη κυβερνητική», αλλά πιστεύεται ότι διατηρεί στενές σχέσεις με την ηγεσία του κλήρου στο Ιράν²⁴⁴. Τον Ιανουάριο του 1998, ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών ανέφερε ότι ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών του Ιράν πρόσφατα δήλωσε εγγράφως ότι «αντίθετα με τα δημοσιεύματα του τύπου, η Κυβέρνηση δεν θα παρέχει γραπτή εγγύηση ότι δεν θα μειώσει τις περιπτώσεις εφαρμογής της θανατικής ποινής»²⁴⁵.

²³⁵ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, A/52/472, 15.10.1997.

²³⁶ US DOS Country Reports for 1997, 1998.

²³⁷ Ibid.

²³⁸ US DOS Country Reports for 1997, 1998 - Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1998/68/Add.1, 19.12.1997

²³⁹ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, A/52/472, 15.10.1997.

²⁴⁰ US DOS Country Reports for 1997, 1998

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Ibid.

²⁴³ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, A/52/472, 15.10.1997- HRW World Report 1998, 1997 – Amnesty International, Annual Report 1998.

²⁴⁴ Ibid.

²⁴⁵ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1998/59, 28.1.1998

Βασανιστήρια

Η διάταξη του άρθρου 38 του Ιρανικού Συντάγματος απαγορεύει τη χρήση βασανιστηρίων «με σκοπό την ομολογία ή την συλλογή πληροφοριών» και το άρθρο 39 ορίζει ότι «κάθε προσβολή της αξιοπρέπειας και της φήμης των συλλαμβανομένων, των κρατούμενων, των φυλακισμένων ή των τελούντων σε απαγόρευση σύμφωνα με το νόμο, ανεξάρτητα από τη μορφή της, απαγορεύεται και τιμωρείται σύμφωνα με το νόμο»²⁴⁶. Αυτές οι αρχές επαναβεβαιώθηκαν από τον Αγιατολάχ Τζανατί, το Γραμματέα του Συμβουλίου των Φρουρών, στο Δεύτερο Διεθνές Σεμινάριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Συνταγματικό Έλεγχο, που πραγματοποιήθηκε στην Αρμενία, Γερεβάν, την 22^α Οκτωβρίου 1997.

Όμως, σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch τα βασανιστήρια και η κακοποιήσεις αποτελούσαν τακτική της κυβέρνησης κατά το 1997. Οι πλέον δημοφιλείς μέθοδοι βασανιστηρίων και κακοποίησης ήσαν τα κτυπήματα, τα σοβαρά καψίματα, τα ηλεκτροσόκ, η στέρηση του ύπνου, οι απειλές για εκτέλεση και οι απειλές των συγγενών²⁴⁷. Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** αναφέρεται σε νόμο του Ιουλίου του 1996 με τον οποίο «επαναφέρονται με ελαστικότερες προϋποθέσεις οι ποινές του μαστιγώματος, του λιθοβολισμού, της αποκοπής μελών του σώματος και των δημοσίων εκτελέσεων»²⁴⁸. Τον Οκτώβριο του 1997 ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών εξέφρασε την ανησυχία του για την συστηματική επιβολή της ποινής του λιθοβολισμού, ποινή που επιβάλλεται στις περιπτώσεις μοιχείας που διαπράττεται από την έγγαμη σύζυγο σύμφωνα με το άρθρο 82, β του Ισλαμικού Ποινικού Κώδικα και ανέφερε τέσσερις περιπτώσεις εκτέλεσης με λιθοβολισμό κατά την διάρκεια του 1996 και 1997²⁴⁹. Τον Ιανουάριο του 1998 ανέφερε ότι η ποινή του λιθοβολισμού επιβαλόταν τακτικότερα σε σχέση με παλαιότερα, και σε κάποιες περιπτώσεις από Δικαστήρια μεγάλων πόλεων, όπως της Τεχεράνης, του Ισπαχάν, του Χαμεντάν και της Κερμανσά²⁵⁰. Πρόσθεσε ότι αυτά τα γεγονότα δεν αποτελούν «σπάνιες περιπτώσεις υπερβολής» όπως δήλωσε το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας²⁵¹. Τον Ιούλιο, μια οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων με έδρα της Γενεύη δημοσίευσε έκκληση για λογαριασμό της Τζολεικάχ Καντγκάντα, μιας γυναίκας που κατηγορήθηκε για εξωσυζυγικές σεξουαλικές σχέσεις και καταδικάστηκε σε θάνατο με απόφαση θρησκευτικού δικαστηρίου του χωρού της, του Κανιράς, στο Μπουκάν²⁵². Αν και η εκτέλεση της ποινής ανεστάλη με τη δημόσια παρέμβαση του οργανισμού, είναι διάχυτη η ανησυχία ότι κινδυνεύει να καταδικασθεί σε λιθοβολισμό²⁵³.

Επίσης αναφέρθηκε ότι η ποινή του μαστιγώματος επιβλήθηκε σε μεγάλο φάσμα αδικημάτων «κάποιες φορές σε συνδυασμό με ποινές φυλάκισης ή την θανατική ποινή»²⁵⁴. Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** υπογραμμίζει ότι σύμφωνα με αξιόπιστες εκθέσεις οι δυνάμεις ασφαλείας υποβάλουν σε βασανιστήρια κρατούμενους και φυλακισμένους²⁵⁵. Τον Ιούνιο του 1997 αναφέρθηκε ότι επιβλήθηκαν βασανιστήρια στους περισσότερους κρατούμενους, οπαδούς τουλάχιστον τριών σημαντικών διαφωνούντων θρησκευτικών φυσιογνωμιών, που κρατούνταν με απόφαση των αστυνομικών αρχών της χώρας²⁵⁶.

²⁴⁶ **Σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν**, στο Ιντερνέτ από 23.7.1998.

²⁴⁷ HRW World Report 1998, 1997

²⁴⁸ US DOS Country Reports for 1997, 1998

²⁴⁹ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472, 15.10.1998

²⁵⁰ **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών**, E/CN.4/1998/59, 28.1.1998

²⁵¹ Ibid.

²⁵² SOS Torture, Ιούλιος 1998.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ HRW World Report 1998, 1997

²⁵⁵ US DOS Country Reports for 1997, 1998

²⁵⁶ Ibid.

Αυθαίρετη Σύλληψη και Απομόνωση

Σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch εκατοντάδες άνθρωποι που συνελήφθησαν ως ύποπτοι κατασκοπείας και προώθησης της παντουρκικής ή αντεπαναστατικής δράσης, καθώς και άλλοι πολιτικοί κρατούμενοι παραμένουν υπό καθεστώς στέρησης της προσωπικής τους ελευθερίας χωρίς έως τα τέλη του 1997 να έχει απαγγελθεί σε βάρος τους κατηγορία ή να έχουν παραπεμφθεί σε δίκη²⁵⁷. Αν και η νομοθεσία ορίζει για το δικαίωμα των κρατουμένων σε νομική εκπροσώπηση απαγορεύθηκε στους κρατούμενους να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο ή σε οποιονδήποτε άλλο νομικό σύμβουλο²⁵⁸. Μεταξύ των κρατουμένων συγκαταλέγονται 300 εργαζόμενοι σε εταιρείες πετρελαίου που συμμετείχαν τον Φεβρουάριο του 1997 και ενώπιον του Υπουργείου Πετρελαίου στην Τεχεράνη σε ειρηνικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για την αμοιβή και τις συνθήκες εργασίας τους²⁵⁹. Τον Ιούνιο του 1997 η **Διεθνής Αμνηστία** εξέδωσε λεπτομερή έκθεση για την σύλληψη και κράτηση τα τελευταία χρόνια, ειδικά από το 1995 και εντεύθεν, θρησκευτικών ηγετών Σία που αντιτίθενται στις «θεμελιώδεις αρχές του Ιρανικού πολιτικού συστήματος, όπως είναι η *velayat-e faqih* και οι κυβερνητικές πολιτικές», καθώς και των «δεκάδων, αν όχι εκατοντάδων οπαδών τους» (Ιούνιος 1997). Από τα τέλη του 1997 τουλάχιστον τρεις Αγιατολλάχ πιστεύεται ότι παραμένουν σε κατ' οίκον περιορισμό με διαταγή της αστυνομίας. Μεταξύ αυτών και ο Μεγάλος Αγιατολλάχ Sayyed Hassan Talataba'I-Qomi για τον οποίο αναφέρεται ότι οι Αρχές αρνήθηκαν την ιατρική θεραπεία για πάθηση της καρδιάς²⁶⁰. Ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών πρόσθεσε ότι δύο άλλοι οπαδοί του Μεγάλου Αγιατολλάχ Shirazi «συνελήφθησαν δια της βίας στην Κόμ την 15^η Οκτωβρίου 1997 από πράκτορες των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων»²⁶¹. Αναφέρεται επίσης ότι μετά από πολλά χρόνια κατ' οίκον περιορισμού στην Κόμ ο Μεγάλος Αγιατολλάχ Hossein Ali Montazeri κρατήθηκε τον Νοέμβριο του 1997 αφού μίλησε δημοσίως με ιδιαίτερο κατακρητικικό πνεύμα για την κυβερνητική πολιτική²⁶². Τον Ιούλιο του 1998 ένας κληρικός, γνωστός υποστηρικτής των δικαιωμάτων των γυναικών, ο Mohsen Saidzadeh συνελήφθη χωρίς να απαγγελθούν σε βάρος του κατηγορίες αν και πιστεύεται ότι «μπορεί να εκνεύρισε τις Αρχές δημοσιεύοντας σε εφημερίδα άρθρο όπου ισχυριζόταν ότι η αυστηρή ερμηνεία του Ισλάμ στο Ιράν μπορεί να δημιουργήσει απόψεις όμοιες με αυτές των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν»²⁶³.

Αναφέρεται επίσης ότι το Μάρτιο του 1997 ο Υπουργός Δικαιοσύνης Mohammed Yazdi εξέδωσε διάταγμα που εφαρμόζεται στα τακτικά, επαναστατικά και στρατιωτικά δικαστήρια, σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η προφυλάκιση των κατηγορουμένων, ειδικά αν είναι ηλικιωμένοι, αν η κατάσταση της υγείας τους είναι άσχημη, αν είναι γυναίκες ή νεαρά άτομα, εκτός από τις περιπτώσεις όπου η προφυλάκιση κρίνεται αναγκαία ή απαιτείται από το νόμο²⁶⁴. Επιπλέον, σύμφωνα με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης ο Ανώτατος Πνευματικός Αρχηγός του Ιράν, ο Αγιατολλάχ Χαμεινί έδωσε τον Ιούλιο του 1998 αμνηστία σε 1041 φυλακισμένους που είχαν καταδικασθεί από επαναστατικά και δημόσια δικαστήρια²⁶⁵. Αναφέρεται ότι στο Ιράν υπάρχουν 110.000 κρατούμενοι, από τους οποίους περίπου οι μισοί έχουν καταδικαστεί για παραβίαση του νόμου περί ναρκωτικών²⁶⁶. Όμως, υποστηρίζεται ότι η κυβέρνηση συχνά συλλαμβά-

²⁵⁷ World Report 1998, 1997

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ Ibid. World Federation of Free Trade Unions, Annual Report 1998, 128.

²⁶⁰ Amnesty International, Annual Report, 1998.

²⁶¹ E/CN.4/1998/59, 28.1.1998.

²⁶² Ibid.

²⁶³ BBC News, 1.7.1998

²⁶⁴ Agence France Press, 2.5.1998.

²⁶⁵ Xinhua News Agency, 11.7.1998.

²⁶⁶ Ibid.

νει ανθρώπους με την κατηγορία της κατασκοπείας ή της λαθρεμπορίας ναρκωτικών, ενώ τα πραγματικά «αδικήματα» που έχουν διαπράξει είναι πολιτικής φύσεως²⁶⁷.

Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 165 του Συντάγματος «οι δίκες είναι δημόσιες και επιτρέπεται ελεύθερα η παρουσία των πολιτών, εκτός αν το Δικαστήριο αποφασίσει ότι η δημόσια δίκη είναι αντίθετη με τη δημόσια ευπρέπεια ή δημόσια τάξη, ή όταν η ιδιωτική διαφορά των μερών επιβάλλει την διεξαγωγή της δίκης κεκλεισμένων των θυρών»²⁶⁸. Επίσης, οι κατηγορούμενοι / εναγόμενοι δικαιούνται να εκπροσωπηθούν από «δικηγόρο της επιλογής τους και έχουν το δικαίωμα άσκησης προσφυγής»²⁶⁹. Αναφέρεται ότι οι δίκες διεξάγονται από ομάδα δικαστών και δεν υπάρχει σύστημα δικαίου²⁷⁰. Όταν κάποια κατάσταση ρυθμίζεται από τη Νομοθεσία που έπαψε να ισχύει μετά την επανάσταση του 1979 η Κυβέρνηση «συμβουλεύει τους δικαστές να εφαρμόζουν κατ' αρχήν τον Ισλαμικό νόμο και να μην εφαρμόζουν τη Νομοθεσία που υιοθετήθηκε από το καθεστώς του Σάχη»²⁷¹. Υπογραμμίζεται ότι αμφισβητείται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, καθώς οι δικαστές που διορίζονται βάσει των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων έχουν την εξουσία να ενεργούν ως εισαγγελείς και δικαστές στην ίδια υπόθεση. Σύμφωνα με την Διεθνή Αμνηστία οι δίκες όπου δεν τηρήθηκε το δικαίωμα των μερών σε δίκαιη δίκη οδήγησαν σε μακρόχρονες φυλακίσεις, ιδίως «των υποστηρικτών του ΡΜΟΙ, των μελών του κινήματος των *Mojahedin*, του κόμματος *Tudeh*, του *Peykar* καθώς και τμημάτων της Λαϊκής Οργάνωσης των *Fedaiyan* του Ιράν, οπαδών Κουρδικών ομάδων, όπως είναι η *Komala* και το ΚΡΔΙ και υποστηρικτών άλλων ομάδων που αντιπροσωπεύουν μειονότητες όπως είναι οι Μπαλούχοι και οι Άραβες»²⁷².

Οι δίκες διεξάγονται είτε ενώπιον παραδοσιακών δικαστηρίων, που εκδικάζουν αστικά και ποινικά αδικήματα, είτε ενώπιον Ισλαμικών Επαναστατικών Δικαστηρίων, που ιδρύθηκαν το 1979 για να εκδικάζουν πολιτικά αδικήματα, αδικήματα της νομοθεσίας περί ναρκωτικών και «αδικήματα κατά του Θεού»²⁷³. Τον Ιούνιο του 1984, ο Μέγας Αγιατολλάχ Χομεϊνί ίδρυσε το Ειδικό Εκκλησιαστικό Δικαστήριο, που έχει δικαιοδοσία :

Να ερευνά αδικήματα όπως η αντεπανάσταση, η διαφθορά, η μοιχεία, παράνομες πράξεις, κατηγορίες ασυμβίβαστες με το καθεστώς των κληρικών και όλα τα αδικήματα που διαπράττονται από τους «ψευδο-κληρικούς» τόσο λόγω της φύσης των αδικημάτων που διαπράττουν, όσο και λόγω των συνεπειών τους στην φήμη των κληρικών²⁷⁴.

Οι δίκες που διεξάγονται ενώπιον των Ειδικών Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων δεν πληρούν τα διεθνή κριτήρια απονομής της δικαιοσύνης²⁷⁵.

Ελευθερία Έκφρασης

Σε πρόσφατη ομιλία του στο επίσημο πρακτορείο ειδήσεων του Ιράν, ο Πρόεδρος Khatemi απηύθυνε έκκληση για μεγαλύτερη θρησκευτική ελευθερία και ελευθερία του τύπου, επιμένοντας ότι «πρόκειται μα σημαντικές αρχές του έθνους μας και ότι πρέπει να προστατευθούν»²⁷⁶.

²⁶⁷ US DOS Country Reports for 1997, 1998.

²⁶⁸ **Σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν**, 24.10.1979, όπως τροποποιήθηκε την 18^η Ιουλίου 1989.

²⁶⁹ US DOS Country Reports for 1997, 1998.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ Ibid.

²⁷² Annual Report, 1998.

²⁷³ US DOS Country Reports for 1997, 1998.

²⁷⁴ Amnesty International, June 1997.

²⁷⁵ HRW World Report 1998, 1997.

²⁷⁶ Reuters, 28.7.1998 (a).

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του αυξήθηκε ο αριθμός των αδειών τύπου. Στην διάρκεια ενός έτους επέτρεψε την κυκλοφορία 991 εντύπων, ενθαρρύνοντας τη δημοσίευση άρθρων για θέματα που επίσημα απαγορεύεται²⁷⁷. Τον Οκτώβριο του 1997 ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών ανέφερε την ύπαρξη μιας «ζωηρής συζήτησης για το ρόλο του κλήρου στην Κυβέρνηση και στους περιορισμούς της εξουσίας του Προέδρου», εντός ρητών αλλά και έμμεσων ορίων²⁷⁸. Πρόσθεσε όμως ότι «τα δικαιώματα του τύπου και των ΜΜΕ γενικότερα, της βιομηχανίας του κινηματογράφου, των συγγραφέων, των εκδοτών, των βιβλιοπωλών φαίνεται να έχουν περιορισθεί σημαντικά» από κάποιους επίσημους ή ανεπίσημους ελέγχους, όπως τα Δικαστήρια Τύπου, την περιορισμένη πρόσβαση στην ενημέρωση, τη λογοκρισία των βιβλίων και των σεναρίων, τα διάφορα συστήματα χορήγησης αδειών και «ανεπίσημους εφαρμοστές του νόμου που επικαλούνται τις προσωπικές τους απόψεις για την θρησκεία και την ηθική»²⁷⁹. Επίσης το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ ανέφερε ότι :

Εξαπολούνται συχνά κατηγορίες σε βάρος δημοσιογράφων, συντακτών και εκδοτών από τους δημόσιους αξιωματούχους ή και από αντίπαλες εκδόσεις και ο κατηγορούμενος συγγραφέας παραπέμπεται σε δίκη και για τα αδικήματα της προπαγάνδας σε βάρος του Κράτους έως και το αδίκημα της προσβολής του Προέδρου της Ισλαμικής Δημοκρατίας : εάν κριθεί ένοχος επιβάλλονται σε βάρος του πρόστιμα, αναστολή των δημοσιογραφικών του δραστηριοτήτων, ποινή μαστίγωσης και φυλάκιση. Ο *Ansar-e-Hezbollah* εξαπέλυσε στο παρελθόν επίθεση σε βάρος των γραφείων των φιλελεύθερων εκδόσεων και βιβλιοπωλείων χωρίς την επέμβαση της αστυνομίας ή την απαγγελία κατηγορίας από τα Δικαστήρια²⁸⁰.

Σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch η απαγόρευση κυκλοφορίας των εφημερίδων και των περιοδικών που κατέκρινε την Κυβέρνηση συνέχισε να ισχύει και το 1997, όπως επίσης και οι κατηγορίες που απαγγέλθηκαν σε βάρος ανεξάρτητων συγγραφέων²⁸¹. Το Μάρτιο του 1998 ο Υπουργός Δικαιοσύνης του Ιράν προειδοποίησε τον τοπικό τύπο να μην καταχράται την νέα πολιτική ατμόσφαιρα και να μην προσβάλλει τους Ισλαμικούς θρησκευτικούς κανόνες και σύμβολα²⁸², ενώ άλλοι αντίπαλοι του Προέδρου «παραπονέθηκαν για το νέο κριτικό τόνο των μετριοπαθών εφημερίδων»²⁸³. Τον Απρίλιο του 1998 το Ιρανικό Κοιβούλιο ενέκρινε νόμο με τον οποίο απαγορεύεται η δημοσίευση φωτογραφιών γυναικών χωρίς τσαντόρ στις Ιρανικές εφημερίδες²⁸⁴. Τον Ιούνιο του 1998 οι διαφωνίες των μετριοπαθών και συντηρητικών κληρικών για την ελευθερία του τύπου ανανεώθηκαν όταν απαγορεύθηκε με δικαστική απόφαση λόγω «επίθεσης κατά των θεμελιωδών αρχών της Ισλαμικής Δημοκρατίας» και δημοσίευσης αντιφατικών παρατηρήσεων υψηλόβαθμου στρατιωτικού αξιωματούχου²⁸⁵ η εφημερίδα «Κοινωνία» που πρόσκειται στον Khatemi και «ήταν το βαρόμετρο των πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών στο Ιράν»²⁸⁶. Τα Δικαστήρια της Τεχεράνης υποστήριξαν επίσης ότι η εφημερίδα *Jameah* δημοσίευε μυθιστόρημα σε συνέχειες, που περιείχε «ανήθικο υλικό» ενώ τα εικονογραφημένα σχέδια στο πρωτοσέλιδο της «προσέβαλαν τη δικαστική εξουσία»²⁸⁷. Η εφημερίδα άρχισε να εκδίδεται στη συνέχεια

²⁷⁷ Ibid. – Agence France Presse, 22.5.1998.

²⁷⁸ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472, 15.10.1997.

²⁷⁹ Ibid.

²⁸⁰ US. DOS Country Reports for 1997, 1998

²⁸¹ HRW Annual Report 1998, 1997

²⁸² Deutsche Presse Agentur, 27.3.1998.

²⁸³ Reuters, 13.7.1998

²⁸⁴ Agence France Presse, 12.4.1998.

²⁸⁵ Hirst D., 9.8.1998 – Guardian Weekly, 9.8.1998 – Reuters, 2.8.1998.

²⁸⁶ Los Angeles Times, 16.6.1998.

²⁸⁷ Reuters, 25.7.1998 – Le Monde, 11.7.1998 – Agence France Presse, 29.6.1998, Deutsche Presse Agentur, 13.6.1998.

με άλλο όνομα, *Tous*, με το ίδιο προσωπικό σύνταξης, με την ίδια εμφάνιση και τυπογραφικά χαρακτηριστικά, μέχρις ότου απαγορεύθηκε η κυκλοφορία της μια βδομάδα αργότερα²⁸⁸ από το Υπουργείο Δικαιοσύνης επειδή αντικαθιστούσε «παράνομα»²⁸⁹ την προηγούμενη. Στην εφημερίδα δημοσιεύθηκε το ερώτημα «πως κάποιο πολιτικό πρόσωπο που δεν έχει εκλεγεί μπορεί να ασκεί περισσότερη εξουσία από τον Πρόεδρο, που έλαβε περισσότερους από 20.000.000 ψήφους στις τελευταίες εκλογές»²⁹⁰. Σε απάντηση το Υπουργείο Πολιτισμού και Ισλαμικής Καθοδήγησης του οποίου ο υπουργός είναι υποστηρικτής του Προέδρου, ο Ayatollah Mohajerani, ανακάλεσε την απαγόρευση της κυκλοφορίας και επέτρεψε την έκδοση της εφημερίδας με νέο, τρίτο όνομα *Aftab-e Emrouz* (Καθημερινός Ήλιος)²⁹¹. Στην πρώτη έκδοση της νέας εφημερίδας δημοσιεύθηκε άρθρο επίθεσης του *Ansar-e Hezbollah* κατά του αρχισυντάκτη και εκδότη της *Jameah*, του Mahmoud Shams²⁹².

Όμοια, ο Mohammed-Reza Za' eri, κληρικός και εκδότης άλλης εφημερίδας της *Khaneh* συνελήφθη μετά τη δημοσίευση κριτικών παρατηρήσεων μιας γυναίκας για τον Αγιατολλάχ Χομείνι²⁹³. Στο ίδιο άρθρο ανέφερε μεταξύ άλλων την *fatwa* σε βάρος του συγγραφέα Σαλμάν Ρασντί και τις «φρικαλεότητες του πολέμου Ιράν-Ιράκ»²⁹⁴. Αναφέρεται ότι η *Khaneh* είναι όργανο της Ένωσης των Νέων Δημοσιογράφων, μιας οργάνωσης που πρόσκειται στο Υπουργείο Πολιτισμού και Ισλαμικής Καθοδήγησης²⁹⁵.

Ο Mohammed Mahdavi Khorrami, εκδότης του δημοφιλούς εντύπου *Gozarash-e Rouz* του οποίου η κυκλοφορία απαγορεύθηκε από το Συμβούλιο Τύπου επειδή παραβίασε τη δεοντολογία του τύπου δημοσιεύοντας τη φωτογραφία δύο εφήβων διαφορετικού φύλου²⁹⁶ κρατήθηκε τον Ιούνιο του 1998 για πέντε ημέρες και αφέθηκε ελεύθερος μόνον με εγγύηση²⁹⁷. Η εφημερίδα είχε νωρίτερα κατηγορηθεί για «φιλοδυτική πολιτισμική εκστρατεία» επειδή δημοσίευσε άρθρο με την πληροφορία ότι οι Ιρανοί δημόσιοι αξιωματούχοι μετέφεραν κεφάλαια σε συνάλλαγμα στο εξωτερικό²⁹⁸.

2.4 Η Κατάσταση των Μειονοτήτων

Το άρθρο 15 του Ιρανικού Συντάγματος ορίζει την περσική ως την επίσημη γλώσσα του Ιράν, προσθέτει όμως, ότι «παράλληλα με την περσική γλώσσα επιτρέπεται η χρησιμοποίηση τοπικών και εθνικών διαλέκτων από τον τύπο και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και, ακόμη για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας τους»²⁹⁹. Το άρθρο 19 ορίζει πως «ο λαός του Ιράν σε οποιαδήποτε εθνική ή φυλετική ομάδα και αν ανήκει θα απολαμβάνει ίσα δικαιώματα και ότι τα χαρακτηριστικά, η φυλή, η γλώσσα και η εμφάνιση δεν θα θεωρούνται ως πλεονέκτημα»³⁰⁰.

Οι Άραβες

Παραμένει άγνωστος ο ακριβής αριθμός του αραβικού πληθυσμού στο Ιράν: σύμφωνα με μια πηγή οι Άραβες ανέρχονται σε 1.000.000, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι Σία και

²⁸⁸ Ibid.

²⁸⁹ Agence France Presse, 4.8.1998

²⁹⁰ Associated Press, 1.8.1998.

²⁹¹ Islamic Republic News Agency, 2.8.1998.

²⁹² Hirst D., 9.8.1998.

²⁹³ Hirst D., 9.8.1998 - Islamic Republic News Agency, 28.7.1998.

²⁹⁴ Agence France Presse, 29.7.1998 – Reuters, 26.7.1998 (b).

²⁹⁵ Ibid.

²⁹⁶ Associated Press, 14.6.1998.

²⁹⁷ Associated Press, 13.6.1998 – Deutsche Presse Agentur, 13.6.1998 – Agence France Presse, 30.5.1998 – Reporters without Borders, 7/1998.

²⁹⁸ Comtex Scientific Corporation, 14.6.1998 – Internet.

²⁹⁹ Constitution of the Islamic Republic of Iran, 24.10.1979 / 28.7.1989.

³⁰⁰ Ibid.

ζουν στην επαρχία του Κουζεστάν και στο νότο της χώρας³⁰¹, ενώ σύμφωνα με άλλη πηγή αποτελούν το 70% του πληθυσμού της επαρχίας του Κουζεστάν, που ανέρχεται στα 3.000.000³⁰². Οι Άραβες Σουνίτες ζουν κυρίως σε περιοχές που βρίσκονται στα παράλια του Περσικού Κόλπου, και μεταναστεύουν στις ανατολικές και δυτικές περιοχές του. Δεν θεωρούνται ούτε Ιρανοί, ούτε Άραβες³⁰³. Ενώ οι απόπειρες για αυτονομία το 1979 προκάλεσαν την Ιρανική υποστήριξη στη διάρκεια του πολέμου Ιράν – Ιράκ³⁰⁴, οι Άραβες ακτιβιστές ισχυρίζονται ότι η κυβέρνηση προσπαθεί να εξαλείψει τον πολιτισμό τους³⁰⁵ και σύμφωνα με εκθέσεις ζουν «σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες», αμοιβόμενοι με χαμηλότερους μισθούς σε σχέση με τους μη Άραβες στην βιομηχανία πετρελαίου και στην γεωργία³⁰⁶. Το Μάρτιο του 1998 οκτώ άτομα δολοφονήθηκαν και άλλα δώδεκα τραυματίστηκαν σε σύγκρουση δύο Αραβικών φυλών στην νοτιοδυτική περιοχή του Σεπιντάρ³⁰⁷, μια περιοχή που χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένη και όπου ζουν συνωστισμένες σε διαμερίσματα νομάδες Αράβων που εγκαταστάθηκαν εκεί κατά την περίοδο του 1980-1988, την διάρκεια του πολέμου Ιράν-Ιράκ, όταν έφθασαν σε αυτήν την περιοχή από τις αγροτικές περιοχές που είχαν πληγεί ιδιαίτερα από τον πόλεμο»³⁰⁸.

Οι Baluchis

Πρόκειται για Μουσουλμανική Σουνιτική μειονότητα. Αριθμεί 1.000.000 έως 2.000.000 άτομα, που ζουν κυρίως στο νοτιοανατολικό Ιράν. Είναι τμήμα «της ευρύτερης κοινότητας που ζει επίσης στο Πακιστάν και στο Αφγανιστάν»³⁰⁹. Αποτελούν «μια από τις φτωχότερες και τις λιγότερο αναπτυγμένες κοινότητες του Ιράν, που κατοικεί σε απομονωμένη περιοχή της χώρας, όπου η επιρροή της κεντρικής κυβέρνησης δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα ισχυρή»³¹⁰. Παραπονούνται ότι ως Σουνίτες υπόκεινται διακριτική μεταχείριση στον οικονομικό, εκπαιδευτικό και πολιτισμικό τομέα και ότι όλες οι προσπάθειές τους για δημιουργία πολιτικών οργανώσεων έχουν κατασταλεί από τις Αρχές³¹¹.

Οι Κούρδοι

Ο κουρδικός πληθυσμός του Ιράν ανέρχεται στα 6.000.000 άτομα, που ζουν κυρίως στα σύνορα με το Ιράκ και την Τουρκία³¹². Το 1979 με την Ισλαμική Επανάσταση αποπειράθηκαν να αποκτήσουν την αυτονομία τους. Το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν υπό την αρχηγία του Αμντούλ Ραχμάν Γκαζεμλού γρήγορα ανέκτησε κουρδικά εδάφη από την Μαχαμπάντ έως τη Σαναντάζ³¹³. Η Ισλαμική κυβέρνηση απάντησε με κινητοποίηση των Επαναστατικών Φρουρών και με την ίδρυση μεταβατικών επαναστατικών δικαστηρίων, τα οποία με συνοπτικές δίκες καταδίκασαν σε θανατική ποινή με εκτέλεση³¹⁴ τους Κούρδους μαχητές καθώς και «άλλους υπόπτους ως υποστηρικτές ή συμπαθούντες άλλων ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης που επικέντρωναν τις στρατιωτικές τους δραστηριότητες στην ορεινή κουρδική περιοχή». Με το τέλος του πολέμου Ιράν – Ιράκ αυξήθηκαν οι στρατιωτικές δραστηριότητες κατά των Κούρδων που εντάθηκαν μετά

³⁰¹ Minority Rights Group, 1997, 342.

³⁰² HRW / Middle East, 9/1997.

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ Minority Rights Group, 1997, 342.

³⁰⁵ HRW / Middle East, 9/1998.

³⁰⁶ Keddie, 1995, 140.

³⁰⁷ Agence France Presse, 29.3.1998.

³⁰⁸ Ibid.

³⁰⁹ HRW/Middle East, 9/1997 – Minority Rights Group, 1997, 341.

³¹⁰ HRW/Middle East, 9/1997

³¹¹ Ibid.

³¹² Minority Rights Group, 1997, 340.

³¹³ Minority Rights Group, 11/1996.

³¹⁴ HRW/Middle East, 9/1997.

τη δημιουργία της Κουρδικής αυτόνομης ζώνης στο βόρειο Ιράκ με το τέλος του Πολέμου στον Περσικό³¹⁵. Στρατεύματα 200.000 ατόμων δραστηριοποιούνται συνεχώς στις κουρδικές περιοχές και αναφέρεται ότι ο Ιρανικός στρατός «κατέστρεψε χωριά, εκτόπισε τους πληθυσμούς τους και ναρκοθέτησε εκτεταμένες περιοχές»³¹⁶. Την περίοδο 1980 έως 1992 η ιρανική κυβέρνηση κατέστρεψε περισσότερα από 271 Ιρανικά κουρδικά χωριά και εκτόπισε τον πληθυσμό τους. Μεταξύ του Ιουλίου και του Δεκεμβρίου του 1993 113 χωριά βομβαρδίστηκαν σε μια μεγάλη επίθεση εναντίον των ένοπλων κουρδικών ομάδων. Οι Κούρδοι πολιτικοί αρχηγοί ήταν επίσης θύματα δολοφονιών : ο Αμντούλ Ραχμάν Γκαζεμλού δολοφονήθηκε στη Βιέννη το 1989 και ο διάδοχος στην ηγεσία του κόμματος ο Σαντίκ Σαραφκιντί δολοφονήθηκε στο Βερολίνο το 1992³¹⁷.

Το 1997 ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών ανέφερε επιθέσεις κατά των Ιρανών κούρδων προσφύγων που βρίσκονταν στην Ιρακινή περιοχή Σουλεϊμανία και ειδικότερα εναντίον των μελών του Κουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος του Ιράν, με αποτέλεσμα το θάνατο και τον τραυματισμό συνολικά 85 ατόμων³¹⁸. Οι επιθέσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν από άτομα που εργάζονταν για την Ιρακινή κυβέρνηση. Το Μάρτιο του 1998 το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράκ, του οποίου ηγείται ο Μασούντ Μπαρζανί εξέδωσε δήλωση με την οποία κατήγγειλε τη δολοφονία ενός εξέχοντος μέλους του κόμματός του ενώ εκρατείτο και για αδιευκρίνιστες κατηγορίες, καθώς και την «ξαφνική εκστρατεία συλλήψεων» Ιρακινών προσφύγων μελών του κόμματος που ήταν εγκατεστημένοι στο Ιράν από τις δεκαετίες του 1970 και 1980³¹⁹. Οι συλλήψεις έλαβαν χώρα στις πόλεις Ζιβέ, Καράτζ, Νακαντέ, Σαρντάς, Κερμανσά και Μαριβάν. Οι πρόσφυγες κατηγορήθηκαν για κατασκοπεία³²⁰. Υποστηρίζεται ότι το Ιράν υποστηρίζει το αντίπαλο κουρδικό κόμμα την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν³²¹.

2.5 Η Κατάσταση των Θρησκευτικών Μειονοτήτων

Το άρθρο 13 του Συντάγματος ορίζει «ότι οι μόνες θρησκευτικές μειονότητες που αναγνωρίζονται είναι η Ζωροαστρική, η Εβραϊκή και η Χριστιανική, που σύμφωνα με το νόμο είναι ελεύθερες να τελούν τις δικές τους τελετές και ιεροτελεστίες και να δρουν σύμφωνα με τους δικούς τους θρησκευτικούς κανόνες στα προσωπικά θέματα και στη θρησκευτική εκπαίδευση». Επιπροσθέτως, το άρθρο 64 του Συντάγματος αναφέρεται στην εκπροσώπηση μέσα στη Βουλή (Majlis) των θρησκευτικών μειονοτήτων.

Παρόλα αυτά, η αποστασία ή μεταστροφή απ' την Ισλαμική σε άλλη θρησκεία δεν αναγνωρίζονται από το ισλαμικό δίκαιο. Η πιο σημαντική περίπτωση αποστασίας είναι ο προσηλυτισμός από το Ισλάμ στο Χριστιανισμό. Έχει αναφερθεί σημαντικός αριθμός περιπτώσεων, κυρίως προσηλυτισμένων αποστατών που εκτελέστηκαν, όπως η περίπτωση του Ευαγγελιστή ηγέτη της εκκλησίας του Mehdi Dibaj, του Επισκόπου Haik Hovsepian Mehr, και του Reverend Tatavous Mikaelian : αναφέρεται ότι όλοι τους φονεύθηκαν μεταξύ 1993 και 1994³²². Οι αποστάτες που συνεχίζουν να τελούν ελεύθερα τις θρησκευτικές τελετές της νέας τους θρησκείας κινδυνεύουν από διαφόρων ειδών διώξεις, όπως κατάσχεση ή άρνηση χορήγησης διαβατηρίου, επιτήρηση, απειλή με αλληλογραφία, κράτηση και προφορική ή σωματική κακοποίηση³²³.

³¹⁵ Ibid.

³¹⁶ Ibid.

³¹⁷ Minority Rights Group, 1997/341 – Associated Press, 19.11.1992.

³¹⁸ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, A/52/472/ 15.10.1997.

³¹⁹ BBC Summary of World Broadcasts, 13.3.1998.

³²⁰ Associated Press, 16.3.1998.

³²¹ Ibid.

³²² International Herald Tribune, 2.8.1994 - Middle East International, 22.7.1994 – Amnesty International, 5/1995

³²³ Iranian Christians International, 9/1995.

Baha'is (Μπαχαΐ)

Η θρησκεία των Μπαχαΐ με 350.000 πιστούς εμφανίσθηκε στο Ιράν την δεκαετία του 1840 και δεν προστατεύεται από το Σύνταγμα. Υποστηρίζεται ότι προέρχεται από το Σιτικό Ισλάμ και πρεσβεύει την «ειρήνη, την παγκόσμια εκπαίδευση και τη σεξουαλική ισότητα των δύο φύλων ... [καταδικάζει] ... όλες τις μορφές της διάκρισης ... [ή λόγω της συμμετοχής] ... σε πολιτικά κόμματα»³²⁴. Η συμμετοχή σε αυτήν τη θρησκευτική ομάδα «δεν είναι αυτοδίκαιη με τη γέννηση, αλλά πραγματοποιείται όταν το παιδί ενηλικιωθεί και αποκτήσει συνείδηση»³²⁵. Ενώ ο ιρανικός Σιτικός Μουσουλμανικός κλήρος θεωρεί ότι οι Μπαχαΐ είναι αιρετικοί και τους μάχεται από την εμφάνισή τους, οι Ιρανικές αρχές αντιμετωπίζουν τον Μπαχαϊσμό όχι ως θρησκεία αλλά ως «χώρο κατασκοπικών δραστηριοτήτων»³²⁶.

Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών συνεχίζεται η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της κοινότητας των Μπαχαΐ με «εξωδικαστικές εκτελέσεις, αυθαίρετες κρατήσεις, άρνηση εισαγωγής και φοίτησης στα Πανεπιστημία, κατάσχεση της περιουσίας τους και απόλυση από την εργασία»³²⁷. Η συμμετοχή στις δραστηριότητες των Μπαχαΐ συνιστά αδίκημα και συνεχίζουν να υπομένουν « βραχύχρονη κράτηση ... κρατική αδιαφορία για την ιδιωτική τους περιουσία, απομάκρυνση και κατάσχεση των σπιτιών τους, και καταστροφή των χώρων λατρείας τους»³²⁸. Συχνά κατηγορούνται ότι είναι «κατάσκοποι του ιμπεριαλισμού», κυρίως επειδή η έδρα τους βρίσκεται στην περιοχή όπου αργότερα ιδρύθηκε το Ισραήλ³²⁹. «Συνήθως δεν τους χορηγούνται ταυτότητες και διαβατήρια ...[και]... υπόκεινται εξευτελισμούς από τα ΜΜΕ που ελέγχονται από το Κράτος»³³⁰.

Έως τα τέλη του 1997, συνεχίστηκε σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία**, η κράτηση τουλάχιστον 12 Μπαχαΐ, τέσσερις από τους οποίους είχαν καταδικαστεί σε θάνατο³³¹. Η οργάνωση των Μπαχαΐ που εδρεύει στο Λονδίνο ανέφερε ότι το Ανώτατο Δικαστήριο επικύρωσε τη θανατική ποινή που επιβλήθηκε στον Νταμπιχουλά Μαχραμί και στον Μούσα Ταλιμπι³³² που προσχώρησαν στον Μπαχαϊσμό από τον Ισλαμισμό, των οποίων η προσφυγή ενώπιον της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συζητήθηκε την 3.2.1997 από τον Ειδικό Απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών για τις Εξωδικαστικές, Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις³³³. Την 21^η Ιουλίου 1998 απαγχονίστηκε από τις Ιρανικές Αρχές³³⁴ ο Ρουχολά Ροβανί, κατηγορούμενος ότι προσηλύτισε μια γυναίκα μουσουλμάνα στον Μπαχαϊσμό. Το γεγονός αυτό προκάλεσε τον φόβο ότι και τρεις άλλοι Μπαχαΐ, ο Αταουλά Χαμίντ Ναζιριζαντί, ο Σίρους Νπαμπί Μουκαντάμ και ο Χινταγιατί Κσίφι αντιμετώπιζαν το ενδεχόμενο άμεσης εκτέλεσής τους βάσει καταδικαστικών αποφάσεων που απαγγέθηκαν σε μυστικές δίκες³³⁵. Ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ο Πρόεδρος Khatemi απηύθυνε έκκληση για την προστασία των μη μουσουλμάνων³³⁶. Παρόμοια έκκληση απηύθυνε και η Υπατος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Mary Robinson³³⁷.

³²⁴ Minorities at Risk, 1995 (Internet).

³²⁵ Ibid.

³²⁶ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472/ 15.10.1997

³²⁷ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472/ 15.10.1997

³²⁸ Ibid.

³²⁹ Minorities at Risk, 1995

³³⁰ Ibid.

³³¹ Ετήσια Έκθεση 1998.

³³² Ibid.

³³³ **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών**,

E/CN.4/1998/68/Add.1/19.12.1997

³³⁴ **Ηνωμένα Έθνη**, Δελτίο τύπου, 24.7.1998 – Reuters, 28.7.1998, 24.7.1998, 23.7.1998.

³³⁵ Ibid.

³³⁶ Reuters, 28.7.1998 (β).

³³⁷ **Ηνωμένα Έθνη**, Δελτίο τύπου, 24.7.1998 – Reuters, 28.7.1998

Χριστιανοί

Υποστηρίζεται ότι οι περισσότεροι από τους 200.000 Χριστιανούς «ανήκουν σε εκκλησίες που προσδιορίζονται από την εθνοτική καταγωγή των μελών τους, και είναι η Αρμενική, η Ασσυριακή, η Ορθόδοξη Εκκλησία των Χαλδαίων ... [στις οποίες ανήκουν] ... περισσότεροι από το 90% των Ιρανών χριστιανών»³³⁸. Στις θρησκευτικές τους τελετές χρησιμοποιούν τις δικές τους γλώσσες και δεν «ασχολούνται ιδιαίτερα με τον προσηλυτισμό». Τους επιτρέπεται να διατηρούν τα σχολεία τους και να συμμετέχουν σε ευρύ φάσμα πολιτισμικών δραστηριοτήτων, αλλά όταν αυτές οι δραστηριότητες υπερβαίνουν τα όρια των κοινοτήτων τους υπόκεινται « την ίδια διακριτική μεταχείριση που υπομένουν και οι υπόλοιποι μη μουσουλμάνοι πολίτες»³³⁹. Η διαπίστωση αυτή ισχύει ιδιαίτερα για τους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγης και του δικαστικού συστήματος. Το 1996, ο Ειδικός Απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών για την Ανεξιθρησκεία, Αμπντελφατάχ Αμόρ ανέφερε ότι :

... ειδικά στους κατώτερους βαθμούς της δικαιοσύνης οι μηνυτές υπομένουν διακριτική μεταχείριση από τους δικαστές, που τους αντιμετωπίζουν ως μέλη μειονότητας και όχι ως Ιρανούς πολίτες, εφαρμόζοντας το Ισλαμικό δίκαιο και αποφασίζοντας συχνά υπέρ των Μουσουλμάνων³⁴⁰.

Από την άλλη υπάρχουν 10.000 έως 15.000 μέλη Προτεσταντικών ομάδων, κυρίως Ευαγγελιστών, που οι ρίζες τους ανέρχονται στις μισθοφορικές δραστηριότητες της Δύσης κατά τον 19^ο αιώνα. Οι εκκλησίες τους «είναι κτισμένες κατά την ευαγγελική παράδοση και προσηλυτίζονται στον Προτεσταντισμό και από άλλα χριστιανικά δόγματα και άλλες θρησκείες, μεταξύ των οποίων και της Ισλαμικής»³⁴¹. Στις θρησκευτικές τους τελετές μιλούν την περσική γλώσσα (φαρσί) και διαδίζουν την Βίβλο τους και άλλα Χριστιανικά κείμενα σε αυτήν την γλώσσα³⁴². Εκτός από τη ρίζα τους, οι δεσμοί με παρόμοιες οργανώσεις στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ έχουν «πυροδοτήσει την κυβερνητική καχυποψία και την εχθρότητα ... [και] ... η μεταχείρισή τους από την ίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας επιδεινώνεται σε σχέση με αυτή που απολαμβάνουν τα υπόλοιπα χριστιανικά δόγματα»³⁴³. Σύμφωνα με την οργάνωση Iranian Christians International συνεχίζονται « οι συλλήψεις, οι απειλές, οι φυλακίσεις και τα βασανιστήρια για λόγους θρησκευτικών πεποιθήσεων» σε βάρος των Μουσουλμάνων που ασπάζονται το Χριστιανισμό καθώς και το Ευαγγελικό δόγμα: μεταξύ των διωκόμενων περιλαμβάνονται ιερείς και αρχηγοί δογμάτων. Η ίδια οργάνωση αναφέρει ότι από το καλοκαίρι του 1997 παρουσιάστηκε αύξηση των δραστηριοτήτων – παραδείγματα αυτών των δραστηριοτήτων περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση τύπου της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1998 - που στρέφονται κατά των Μουσουλμάνων που ασπάζονται το Χριστιανισμό καθώς και την Ευαγγελική Εκκλησία.

Εβραίοι

Αποτελούν μια από τις αναγνωρισμένες θρησκευτικές μειονότητες του Ιράν. Ο αριθμός τους έχει μειωθεί από τις 100.000 το 1979 στις 40.000, από τους οποίους οι 25.000 ζουν στην Τεχεράνη³⁴⁴. Υποστηρίζεται ότι ένας από τους λόγους της μετανάστευσής τους από την ίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας είναι «ο φόβος δίωξης σε ένα θρησκευτικό κράτος όπου η επίσημη αντίθεση για το Ισραήλ εκφράζεται ιδιαίτερα συχνά με αντισημιτική γλώσσα»³⁴⁵. Στους Εβραίους επιτρέπεται να τελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα εφόσον δεν προσηλυτίζουν. Τα Ισλαμικά Δι-

³³⁸ HRW/Middle East, 9/1997.

³³⁹ Iranian Christians International, 3.2.1998

³⁴⁰ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, E/CN.4/1996/95Add.2, 9.2.1998

³⁴¹ HRW/Middle East, 9/1997

³⁴² Ibid.

³⁴³ Ibid.

³⁴⁴ Minority Rights Group, 1997, 339 – Christian Science Monitor, 3.2.1998.

³⁴⁵ HRW/Middle East, 9/1997

καστήρια αποδέχονται την εβραϊκή νομοθεσία για το διαζύγιο και την ταφή. Εκπροσωπούνται στο Ιρανικό Κοινοβούλιο από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους και απολαμβάνουν κάποιο βαθμό αυτό-διακυβέρνησης³⁴⁶. Ενώ σε γενικές γραμμές δεν διώκονται λόγω της θρησκείας τους, υποστηρίζεται ότι οι Εβραίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες «κοινωνικής ή γραφειοκρατικής φύσης»³⁴⁷ όπως άρνηση πρόσβασης σε υψηλόβαθμες θέσεις εργασίας στις αεροπορικές και πετρελαϊκές εταιρείες, ή προαγωγών, ή καθυστέρηση στην έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων»³⁴⁸. Η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρει την περίπτωση του Χενταγιάτ Ζεντεχντέλ, εβραίου που ασπάστηκε τον ισλαμισμό που παραπέμφθηκε ενώπιον της Δικαιοσύνης το 1996 κατηγορούμενος για συνωμοσία, λαθρεμπόριο όπλων και κατασκοπεία. Αναφέρεται ότι η εβραϊκή καταγωγή του ανακαλύφθηκε από τις Αρχές με δυσφημιστικές μεθόδους. Πιστεύεται επίσης ότι πρόσφατα εκτελέστηκε ένα ενεργό μέλος της εβραϊκής κοινότητας, ο Ρουχολά Καντ Κουχζαντέ επειδή «βοηθούσε Εβραίους να εγκαταλείψουν το Ισλαμικό κράτος»³⁴⁹.

Sabeans (Mandaeans)

Γνωστοί, επίσης, και με την ονομασία Mandeans και «χριστιανοί του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή», οι ιρανοί Sabeans συμπεριλαμβάνονται ανάμεσα στις αναγνωρισμένες θρησκευτικές μειονότητες³⁵⁰. Βρίσκονται κυρίως στο Khuzistan, κοντά στα ιρακινά σύνορα και εργάζονται στη γεωργία και στα πολύτιμα μέταλλα (η τελευταία εργασία απορρίφθηκε από τους μουσουλμάνους για θρησκευτικούς λόγους). Αναφέρεται ότι «ούτε πολυπληθείς [είναι] αλλά ούτε και σημαντικοί από πολιτική σκοπιά»³⁵¹. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον C. Chaqueri της **Ιρανικής Εγκυκλοπαίδειας**, «μέλη της θρησκείας Mandaean, γνωστοί επίσης ως Sabeans υπόκεινται απάνθρωπη μεταχείριση και διακρίσεις εκ μέρους των ιρανικών αρχών, επειδή χαρακτηρίζονται ως ανεπιθύμητοι»³⁵².

Οι Σουνίτες μουσουλμάνοι

Υποστηρίζεται ότι αποτελούν την μεγαλύτερη θρησκευτική μειονότητα του Ιράν, με 12.000.000 έως 15.000.000 μέλη. Είναι η «πλειοψηφία των Ιρανών Κούρδων, Μπαλούχων και Τουρκμάνων ... [που]... κατοικούν τις περιοχές που βρίσκονται κοντά στα σύνορα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν»³⁵³. Περίπου 1.000.000 Σουνίτες ζουν στην Τεχεράνη³⁵⁴. Δεν αναγνωρίζονται ως μειονότητα, αφού αποτελούν μέρος της Ισλαμικής οικογένειας και θεωρητικά απολαμβάνουν το καθεστώς των υπόλοιπων μουσουλμάνων³⁵⁵. Όμως, υποστηρίζεται ότι στους δραστήριους Σουνίτες το καθεστώς «αρνείται βάσει νόμου ή στην πράξη την πρόσβαση σε ορισμένα κυβερνητικά αξιώματα, όπως αυτού του υπουργού, του πρέσβη, του περιφερειακού κυβερνήτη ή του δημάρχου»³⁵⁶. Αναφέρεται ότι τα σχολεία και τα τζαμιά των Σουνιτών μουσουλμάνων έχουν καταστραφεί, ενώ οι ηγέτες τους έχουν μεταξύ άλλων φυλακισθεί, εκτελεσθεί ή δολοφονηθεί³⁵⁷. Υποστηρίζεται ότι η κατάστασή τους έχει επιδεινωθεί από την ίδρυση της Ισλαμικής Δημοκρατίας

³⁴⁶ Ibid. - Christian Science Monitor, 3.2.1998

³⁴⁷ Ibid.

³⁴⁸ Christian Science Monitor, 3.2.1998

³⁴⁹ Associated Press, 11.6.1998 (b).

³⁵⁰ Keddie, 1995, 150

³⁵¹ Ibid.

³⁵² Τηλεφωνική συνέντευξη, 23 Ιανουαρίου 1995

³⁵³ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472, 15.10.1997 - HRW/Middle East, 9/1997

³⁵⁴ Ibid.

³⁵⁵ Agence France Presse, 1.6.1998.

³⁵⁶ Ibid.

³⁵⁷ **Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών**, A/52/472, 15.10.1997 – Iran Press Service, 11.2.1997

του Ιράν³⁵⁸. Το Φεβρουάριο του 1994 ξέσπασαν «βίαιες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας» λόγω της καταστροφής του τζαμιού των Σουνιτών στην ιερή πόλη Μασάντ, που βρίσκεται στο βορειοανατολικό Ιράν³⁵⁹. Την 2^η Δεκεμβρίου 1996, ο θάνατος μιας εξέχουσας μορφής του Σουνιτικού κλήρου, του Μολλά Μοχάμεντ Ραμπί προκάλεσε τριήμερες συγκρούσεις μεταξύ των Σουνιτών και των δυνάμεων ασφαλείας στην Κούρδικη πόλη της Κερμανσά : οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν σε άλλες περιοχές της περιφέρειας και προκάλεσαν το θάνατο αρκετών ατόμων, μεταξύ των οποίων και ενός αστυνομικού³⁶⁰. Σύμφωνα με επίσημης πηγές τον Ιούνιο του 1998 ο ιμάμης των Σουνιτών Μολαβί Αμάμ Μπάκχ Ναρουχί δολοφονήθηκε στην νοτιοανατολική περιοχή του Ζαμπόλ από «άγνωστους που διέφυγαν»³⁶¹.

Ζωροάστρες

Μια από τις θρησκευτικές μειονότητες που προστατεύεται από το Σύνταγμα, οι Ζωροάστρες ή *Mazdayasnie* υπολογίζεται ότι είναι περίπου 45.000 και ζουν κυρίως στις περιοχές που είναι γνωστές ως Γιαζντ και Κιρμάν³⁶². Αναφέρεται ότι «αυτοαπασχολούνται ...[ή]... εργάζονται στην γη των προγόνων τους με την οποία είναι ιδιαίτερα δεμένοι»³⁶³. Ενώ είναι ελεύθεροι να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα και να διδάσκουν την θρησκεία τους και εκπροσωπούνται από εκλεγμένους βουλευτές στο Κοινοβούλιο³⁶⁴ αναφέρεται ότι «με την υιοθέτηση αυστηρών εξετάσεων για τον Ισλαμισμό δεν προσλαμβάνονται σε κρατικές θέσεις εργασίας, ειδικότερα στον τομέα της εκπαίδευσης και της άμυνας της χώρας. Σπανιότερα διορίζονται σε ευαίσθητες οικονομικά θέσεις»³⁶⁵.

2.6 Η Κατάσταση των Γυναικών

Το άρθρο 20 του Συντάγματος ορίζει ότι «όλοι οι πολίτες της χώρας, άντρες και γυναίκες, είναι ίσοι απέναντι στην προστασία που παρέχει ο νόμος και ότι απολαμβάνουν όλα τα ανθρωπιά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα σύμφωνα με τα Ισλαμικά κριτήρια». Το άρθρο 21 ορίζει ότι «η Κυβέρνηση εγγυάται το σεβασμό όλων των δικαιωμάτων της γυναίκας... και δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις, που εξυψώνουν τη γυναικεία προσωπικότητα και αποκαθιστούν τα υλικά και πνευματικά τους δικαιώματα»³⁶⁶.

Οι γυναίκες στο Ιράν «δικαιούνται να ψηφίζουν και να διεκδικούν δημόσια αξιώματα, να εργάζονται ως δασκάλες, δικηγόροι, ιατροί και επιχειρηματίες»³⁶⁷. Σύμφωνα με το Ιρανικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο Πρόεδρος Khatemi διόρισε δύο γυναίκες υπουργούς και αύξησε τις επιδοτήσεις σε προγράμματα που διευκολύνουν την απασχόληση των γυναικών³⁶⁸. Αναφέρεται επίσης ότι περί τα τέλη του 1997 τέσσερις γυναίκες διορίστηκαν δικαστές σε οικογενειακά δικαστήρια³⁶⁹. Η πρώτη γυναίκα εισαγγελέας διορίστηκε το 1996 και 20 γυναίκες δικηγόροι εκπαιδεύονται ως ανακρίτριες³⁷⁰.

³⁵⁸ Ibid.

³⁵⁹ Agence France Presse, 1.6.1998

³⁶⁰ HRW – Middle East, 9/1997.

³⁶¹ Agence France Presse, 1.6.1998

³⁶² Minority Rights Group, 1997, 338 – Keddie, 1995, 149-150.

³⁶³ Minority Rights Group, 1997, 338

³⁶⁴ Agence France Presse, 26.3.1998.

³⁶⁵ Minority Rights Group, 1997, 889

³⁶⁶ **Σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν** της 24.10.1979, όπως τροποποιήθηκε την 28^η Ιουλίου 1989,

³⁶⁷ New York Times, 26.5.1998.

³⁶⁸ IRNA, 3.8.1998

³⁶⁹ Reuters, 25.12.1997.

³⁷⁰ Ibid.

Όμως οι γυναίκες δεν μπορούν να εργαστούν ή να ζητήσουν διαβατήριο χωρίς την άδεια του συζύγου τους, δεν μπορούν να παντρευτούν χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του πατέρα τους. Ο σύζυγος μπορεί να χωρίσει τη σύζυγο χωρίς να υποχρεούται να αιτιολογήσει την απόφασή του αυτή, «οπότε αυτοδίκαια παύει να ασκεί την επιμέλεια των παιδιών τους»³⁷¹. Σύμφωνα με τον Ιρανό ανθρωπολόγο Σαχλά Χαερί, η έλλειψη οικονομικής ασφάλειας μετά το διαζύγιο και ο φόβος απώλειας των παιδιών, αναγκάζει πολλές γυναίκες να παραμένουν παντρεμένες και να βιώνουν άσχημες οικογενειακές καταστάσεις³⁷². Όμως σύμφωνα με άλλη πηγή τα οικογενειακά δικαστήρια στο Ιράν εκδικάζουν « ένα νέο κύμα αιτήσεων διαζυγίου που υποβάλλονται από γυναίκες που επιθυμούν την ανεξαρτησία τους» και το ποσοστό των διαζυγίων έχει αυξηθεί κατά 9% ενώ οι γάμοι μόνον κατά 4%³⁷³. Σύμφωνα με άγνωστη Ιρανή κοινωνιολόγο η αιτία αυτού του φαινομένου :

Πρέπει να αναζητηθεί στις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες μετά την επανάσταση, οπότε η βασική φιλοσοφία των γυναικών να παραμένουν στο σπίτι ως οικοκυρές έχει αρχίσει να αποδυναμώνεται αφού και οι δύο σύζυγοι αναγκάζονται να εργαστούν ... [ο] αριθμός των γυναικών πτυχιούχων και των νέων φοιτητριών έχει αυξηθεί δραστικά και όλο και περισσότερες γυναίκες απασχολούνται σε υψηλόβαθμες θέσεις στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα και με μισθούς ίδιους ή σε κάποιες περιπτώσεις μεγαλύτερους από αυτούς των συζύγων τους³⁷⁴.

Υποστηρίζεται ότι δεν εκλείπουν γεγονότα οικογενειακής βίας, αλλά λίγα είναι γνωστά γι' αυτό το θέμα και δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία³⁷⁵. Η κακοποίηση στην οικογένεια αποτελεί ιδιωτικό ζήτημα και σπάνια συζητείται δημόσια³⁷⁶. Η Σάχλα Χαερί υπογραμμίζει ότι αν και η νομοθεσία ορίζει για το βιασμό, λίγες περιπτώσεις αναφέρονται, ο δε βιασμός εντός γάμου δεν αντιμετωπίζεται ως τέτοιος. «Η βία κατά των γυναικών μπορεί να θεωρηθεί και ως αντρικό πρόνομο»³⁷⁷.

Τον Φεβρουάριο του 1997, το Δικαστικό Κέντρο της Τεχεράνης, αρμόδιο για την άσκηση ποινικών διώξεων σε βάρος των γυναικών που παραβιάζουν τον ενδυματολογικό κώδικα εξέδωσε νέο κανονισμό σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες που φορούν «αραχνούφαντο ή κοντό τσαντόρ» ή που με οποιονδήποτε άλλο τρόπο παραβιάζουν την αρχή του καλύμματος των μαλλιών και του σβέρκου, τιμωρούνται με πρόστιμο, φυλάκιση έως τρεις μήνες ή με μαστιγώματα (έως 74)³⁷⁸. Το Μάιο του 1998 περίπου 20 νεαρές γυναίκες συνελήφθησαν στην Τεχεράνη επειδή παραβίασαν τον Ισλαμικό Ενδυματολογικό Κώδικα και συνοδεύονταν από νεαρούς άντρες³⁷⁹.

Απαγορεύεται με νόμο κάθε επικοινωνία μεταξύ αντρών και γυναικών που δεν είναι παντρεμένοι ή που δεν τους συνδέει κάποια συγγενική σχέση³⁸⁰. Αυτός ο διαχωρισμός των φύλων εφαρμόζεται στις γαμήλιες τελετές και σε άλλους δημόσιους χώρους, όπως στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια³⁸¹. Τον Απρίλιο του 1998 η Βουλή υιοθέτησε νόμο σύμφωνα με τον οποίο ο διαχωρισμός των φύλων επεκτείνεται και στην πρακτική ιατρική, αν και εκφράζονται σοβαρές αμφιβολίες για το μικρό αριθμό των γυναικών ιατρών, που δεν θα μπορούν να αντιμετωπίσουν την υ-

³⁷¹ New York Times, 26.5.1998.

³⁷² InterPress Service, 18.2.1998.

³⁷³ Deutsche Presse Agentur, 7.2.1998.

³⁷⁴ Ibid.

³⁷⁵ U.S. DOS Country Reports for 1997, 1998.

³⁷⁶ Ibid.

³⁷⁷ InterPress Service, 18.2.1998.

³⁷⁸ HRW World Report 1998, 1997.

³⁷⁹ Agence France Presse, 18.5.1998.

³⁸⁰ New York Times, 22.4.1998.

³⁸¹ Deutsche Presse Agentur, 26.4.1998

περβολική ζήτηση των υπηρεσιών τους³⁸². Η υιοθέτηση αυτού του νόμου προκάλεσε τις αντιδράσεις των αντρών συναδέλφων τους που με μια ιδιαίτερα καυστική δήλωσή τους διαμαρτυρήθηκαν για τη βιασύνη ψήφισής του, χαρακτηρίζοντάς τον «ύβρη για το ιερό επάγγελμα της Ιατρικής»³⁸³.

3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ ΤΩΝ ΙΡΑΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Αιτήματα ασύλου : Ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν ήταν ιδιαίτερα αυξημένος το 1990, όταν περίπου 18.000 άτομα ζήτησαν άσυλο σε 19 Ευρωπαϊκές χώρες. Το 1997, 8.300 Ιρανοί υπέβαλαν αιτήματα ασύλου, ποσοστό 20% μικρότερο από τον αριθμό των αντίστοιχων αιτημάτων κατά το 1996 (10.100). Η Γερμανία ήταν η κύρια χώρα υποδοχής κατά την περίοδο 1990 έως 1997 : στη χώρα αυτή υποβλήθηκε το 45% του συνολικού αριθμού αιτήσεων ασύλου των Ιρανών ανά την Ευρώπη. Κατά το 1997 στη Γερμανία υποβλήθηκε το 54% του συνολικού αριθμού αιτήσεων ασύλου, ποσοστό που είναι περίπου το ίδιο (52%) με αυτό του 1996. Οι Κάτω Χώρες (Ολλανδία) αποτελούν τη δεύτερη χώρα προορισμού κατά την περίοδο 1990 έως 1997 : υποβλήθηκε το 21% του συνολικού αριθμού αιτήσεων ασύλου των Ιρανών στην Ευρώπη. Τρίτη χώρα προορισμού ήταν η Αυστρία με ποσοστό 7% κατά την ίδια περίοδο.

Αναγνώριση του Καθεστώτος της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων : Το 1997 αναγνωρίσθηκε το καθεστώς της Σύμβασης σε 1.810 Ιρανούς αιτούντες άσυλο, κυρίως στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας. Ο αριθμός αυτός ήταν κατά 2.700 μικρότερος του αντίστοιχου του 1996. Αύξηση των αναγνωρίσεων παρατηρήθηκε το 1991, όταν αναγνωρίσθηκε το καθεστώς της Σύμβασης σε 5.000 Ιρανούς.

Απορριπτικές αποφάσεις : Περισσότερα από 52.000 αιτήματα ασύλου Ιρανών απορρίφθηκαν κατά την περίοδο 1990 έως 1997.

Ανθρωπιστικό καθεστώς : Το 1997 αναγνωρίσθηκε ανθρωπιστικό καθεστώς σε 160 Ιρανούς αιτούντες άσυλο, αριθμός σημαντικά μικρότερος του αντίστοιχου του 1995 (1400) και του 1996 (400).

Ποσοστά αναγνώρισης : Το ποσοστό αναγνώρισης των Ιρανών προσφύγων (καθεστώς της Σύμβασης του 1951) ήταν σχετικά υψηλό (29%) κατά τα τελευταία οκτώ χρόνια και έχει παραμείνει σταθερό από το 1994 (24%). Το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης – καθεστώς της Σύμβασης του 1951 και ανθρωπιστικό καθεστώς – για τους Ιρανούς πολίτες πρόσφυγες στην Ευρώπη ξεπερνούσε το 40% την περίοδο 1990 έως 1997, ενώ μειώθηκε κάτω του 30% κατά το 1996 και 1997.

³⁸² Deutsche Presse Agentur, 26.4.1998 & 22.4.1998 - New York Times, 22.4.1998.

³⁸³ News Network International, 6.5.1998.